Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 1 февраль
ПАЙШАНБА
№ 27 (4.821).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

«ФОЙДАНИ ДЕБ ЗАРАР КЎРМАЙЛИК!»

Хатирчилик мутахассиснинг бу нидосини бутун республика эшитди

Хайрулла Магдиевни шу пайтгача бирга ишлайдиганлар, Хатирчидаги агросаноат жабҳаси ходимлари, хизмат юзасидан йўллари «кесишадиганлар» танишарди. Бир воқеа сабаб бўлди-ю унинг номи бутун Ўзбекистондаги касбдошлари ичида оммалашиб кетди.

Ишонмасангиз, республика «Узсельхозхимия» ишлаб чиқариш бирлашмасининг исталган ходимидан сўранг. Ёки бўлмаса, Ўзбекистон ССР давлат-кооператив қишлоқ хўжалиги комитетининг озуқа етиштириш, сифатини аниқлаш билан шуғулланадиган ходимларига «Сиз Х. Магдиевни танийсизми?» деган саволни беринг. Ишончим комилки, «У кишини танимай бўладими?», «Жуда яхши биламан», «Ўзим суҳбатлашганман» каби жавобларни оласиз.

Хайрулла ака Хатирчи район агрохимия лабораториясида ишлайди. Бу корхонага мудир ҳам эмас, оддий мутахассис, холос. Хўш, у қандай каромат кўрсатдики, ҳаммага шу қадар машҳур бўлса? Балки ёнғин тушган пичан ғарамини ёлғиз ўзи ўчиргандир? Йўқ, ундай эмас. Уни юқори идораларга ёзган хати танитди. Бундан ажабланишингиз табиий: ахир, ҳозир нима кўп, раҳбар ташкилотларда жойлардан юборилган мактублар кўп. Лекин Хайрулла ака битган нома бошқаларникидан фарқ қиларди. Унда оддий бир мутахассиснинг виждон азоби, бугунги ҳаётимизга баҳоси, эртанги кундан умиди — хуллас, қалб қичқириғи ифодаланганди.

Газетхонга тушунарли бўлиши учун андак чекиниш қиламиз. Гап шундаки, 1987 йилда республикамиз районларида (жумладан Хатирчида ҳам) маҳсулот сифати ва салмоғини яхшилаш мақсадида янги идора — агрохимия лабораториялари ташкил этилди. Тасаввур қилинг: шуларнинг ҳаммаси нари борса икки-уч ойга қолмай ишга тушди. Жуда катта шиддат бу! Хўш, ўтган муддат ичида ана шу лабораториялар ўзини оқладими? Ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш масаласига алоҳида урғу берилаётган ҳозирги замонда шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, ижобий жавоб олишимиз мумкин: аксарият лабораториялар йилни 10—20 минг сўм фойда билан якунлашаяпти. Лекин аслида бу алдоқчи таассурот. Хўжаликлар билан тузилган шартномалар ҳисобига даромад олинаяпти, аммо бундан амалда... зарар кўпаймоқда. Тушунмадингиз-а? Хайрулла ака шу фикрни бошқаларга тушунтиришда роса қийналди.

СССР халқ артисти Евгений Леонов бош ролни ўйнаган «Мукофот» фильмидаги Потапов сиймоси ёдингиздами? Мен хатирчилик мутахассисни ана шу қаҳрамонга қиёслагим келди. Кинодаги Потапов қурилишнинг умумий аҳволи нохушлигидан норози бўлиб мукофот олишдан бош тортади. Замондошимиз Х. Магдиев эса ўзи ва кўплаб касбдошлари давлатнинг, яъни халқнинг пулини беҳуда олишаётганлигидан виждони қийналади.

Агрохимлабораторияларнинг асосий вазифаларидан бири колхозлар, совхозларда тайёрланадиган озуқанинг сифатига баҳо бериш (у классларда ифодаланади), таркибидаги тўйимли моддаларни кўпроқ сақлаб қолиш учун ўриш, йиғиш, ташиш, ғарамлаш, ўрага кўмиш каби муддатларни илмий асосланган ҳолда айтиб бериш ва ҳоказолардан иборат. Хўжаликларнинг озуқакорлари, чорвадорлари лаборатория фикри билан ҳисоблашсалар, наф кўрадилар. Ўзи 1987 йилда бошланган ишдан асл мақсад ҳам шу эди. Лекин лаборатория ходимлари махсус технология асосида ўлчаш, текшириш, якун чиқариш ишларини бажаравердилар-у, уларнинг хулосалари зое кетарди.

Фараз қилайлик: она ўз фарзандига: «Бугун қор ёғаркан, ҳали радиода айтди, иссиқроқ кийиниб олгин», — деса-ю қулоқсиз болакай кўчага кўйлакчан чиқса... Агрохимия лабораториялари маълумотларини пул тўлаб олаётган, лекин унга амал қилмаётган хўжаликларнинг мутасаддиларини ўша ўжар гўдакка қиёсласа бўлади.

— Ахир, бизнинг маълумотларимиз бирор жойда наф келтирмаса, назарда тутилмаса, ишлашнинг нима кераги бор? — деб нидо қилади ўз хатида Х. Магдиев. — Мен 1988 йилда ҳам бу масала хусусида ёзиб юборгандим. Ўшанда республика Агросаноат давлат комитети ходими Садриддин Абдурашидов келди. Мен билан суҳбатлашди. Номига бир-иккита зоотехникларни жазолаш ҳақида сўз юритди-ю менга: «Сиз бу йилча индаманг, келгуси йилда қонуний йўлга қўямиз», — деб тинчлантирди. Мана 1989 йил ҳам ўтди. Эски ҳаммом, эски тос. Ҳеч нарса ўзгармади.

Дарвоқе, бу борада тартиб ўрнатиш учун ўтган йили бир иш қилинди. 1989 йилнинг 20 март куни Ўзбекистон ССР министри «Озуқа сифатини яхшилаш юзасидан чоралар ҳақида»ги буйруққа имзо чекди. Унда шундай сатр бор: «10—СХ формасидаги якуний ҳисобот фақат лаборатория таҳлиллари аниқлаган озуқанинг ҳақиқий тўйимлилиги маълумотларини ҳисобга олиб тўлдирилсин». Жудаям тўғри буйруқ бу. Лекин унга амал қилинмаса, қоғоздаги сўздан нима фойда?

Мен Хайрулла Магдиевнинг ана шу хатига муносабатда қайта қуришнинг эътиборли жиҳатини кўрдим. «Узсельхозхимия» республика илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси раиси А. А. Уркинбоев мазкур мактубда тасвирланган аҳвол аксарият районларга хос эканлигини ҳисобга олиб, областлардаги мутахассисларни давра суҳбатига чорлади. Унда ҳеч ким махсус маърузани ўқиб бермади. Асосий руҳни Х. Магдиев яратди. У ўз хатида айтган ва айтолмаган долзарб муаммолар хусусида тўлқинланиб гапирди. Республиканинг бошқа районларида агрохимия лабораторияларида аҳвол қандайлиги билан қизиқди. Касбдошларини ошкора, эмин-эркин суҳбатга чорлади.

Муаммолар эса йиғилиб қолган экан. Ҳамма ўз дардини айтди.

— Бизда ҳам лабораторияларга худди шундай муносабат, —деди Шаҳрисабз район агрохимлабораторияси мудири Эшқул Муҳаммадиев. — Хўжаликларнинг мутахассислари юзимизга очиқ айтишади: хоҳ таҳлил қилинг, хоҳ қилманг — барибир мол шу озуқани ейди. Чириб кетса ҳам охурга соламиз.

— Нега энди биз бирор жазо чорасини қўлланиш ҳуқуқига эга эмасмиз? — дея куйиб-пишади Оржоникидзе районидан Людмила Маркова.

— Хўжалик ҳисоби, мустақиллик ҳақидаги гаплар бизга тегишли эмасми? — дея сўз олади Балиқчи районидан келган С. Тўйчиев. — Қачон қўлимизга муҳр тегади?

— Лоақал транспорт ва телефон масаласини ҳал қилолмаяпмиз, — дея зорланади Самарқанд район агрохимлабораторияси мудири Т. Жўраев.

Ана шу муаммо жуда кўп районларга хос эканлиги маълум бўлди. Ахир, жуда эпчиллик ва ҳозиржавоблик кўрсатилгандагина озуқани текшириш натижаси самара беради.

Чинакамига ишчанлик руҳида ўтган бу суҳбатда республика чорвадорларининг бош раҳбари — Ўзбекистон ССР давлат-кооператив қишлоқ хўжалиги комитети раиси ўринбосари Х. Исканов ҳам қатнашди. Мутахассислар фаолиятидаги оғриқ нуқталарни, бутун кескинлиги билан қўйилган муаммолар хусусидаги дарду ҳасратни диққат билан эшитди. Фақат иш манфаатини кўзлаган бу суҳбат анча фойдали бўлди.

Ҳа, Хайрулла Магдиев ўз қорни ғамида эмас, умумий манфаатни кўзлаб мактуб битганди. Қайта қуриш қонунига биноан унинг даъватини республикадаги касбдошлари эшитишди. Энди бу нидонинг акс садоси ҳам яхши бўлиши керак.

Ш. ЖАББОРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Қишнинг қийин кунлари ўтиб бормоқда. Бу даврда ўз маҳоратини тўла ишга солган чорвадоргина панд емайди. Дўстлик районидаги «Комсомол» совхози сутчилик фермасида сигирсоғарлар ўртасидаги мусобақа тобора авж олаяпти. Меҳнат беллашувининг олдинги сафида пешқадам чорвадор Салтанат Жўраева бораётир. У йил давомида ҳар бош говмишдан пландагига нисбатан 100 килограмм кўп сут соғиб олишга сўз берган.

СУРАТДА: мусобақа пешқадами Салтанат Жўраева.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

МАВСУМГА ШАЙ

Балиқчи районидаги колхозлар ва совхозларда кўкламги экиш мавсумига пухта ҳозирлик кўрилмоқда. Механизаторлар, чилангар-созловчилар техника воситаларининг асосий қисмини барвақт шайлаб қўйдилар. Беллашувда «Ўзбекистон» колхози пешқадам. Бу ерда ишловчиларнинг унумли меҳнат қилишлари, кўнгилли ҳордиқ чиқаришлари учун зарур шароитлар яратиб берилгани суръатга суръат қўшмоқда. Дам олиш хонаси ишлаб турибди. Ҳар куни тушликда иссиқ овқат тайёрланмоқда. Ишдан сўнг ювиниш учун душ қурилган. Турли хил эҳтиёт қисмлар ўз вақтида етказиб берилаяпти.

Бу тадбирларнинг ҳаммаси ўз самарасини бераётир. 13 та сеялка, 29 та культиватор, 40 комплект борона, 5 та чизель, 19 та ҳайдов, 39 та чопиқ, 25 та транспорт трактори қўлдан чиқарилиб, тайёрлов чизиғига келтириб қўйилди. Бунда Абдусамад Маҳкамов, Ботирали Умаров, Мамадали Сонпов каби механизаторлар, Абдураҳим Ҳотамов, Акрамжон Жумабоев сингари созловчи-чилангарлар алоҳида ибрат кўрсатдилар.

Бош инженер Одилжон Латипов раҳбарлигидаги сифат комиссияси ишлаб турибди. Улар ҳар бир созланган агрегатни махсус текширувдан сўнг қабул қилиб олмоқдалар.

А. ВАҲОБОВ.

ТАРАДДУД ҚИЗҒИН

Оҳангарон районидаги Будённий номли совхознинг меҳнаткашлари қишки тадбирларни жадал давом эттирмоқдалар. Бу юмуш айниқса Содиқали Раҳмонов бошлиқ бригадада намунали ташкил этилган. 40 гектар майдон аллақачон сифатли шудгорлаб қўйилган, ариқ-зовурлар тартибга келтирилди. Ҳар гектар ерга ҳайдов олдидан тегишли миқдорда гўнг сепилди.

Ҳакима Зиёвуддинова раҳбарлик қилаётган бригада аъзолари ҳам баҳорга тайёргарликни қизитмоқдалар. Меҳнат аҳли бултур тайёрлов пунктига 230 тонна маккажўхори дони, 240 тоннадан кўпроқ силос етказиб берган эди. Уларнинг бу йилги аҳди янада баланд.

— Экин майдонларининг аксарият қисми шўрхок, — дейди Ҳакима опа. — Агар ер маҳаллий ўғитга тўйинтирилмаса, мўлжалдаги ҳосилни олиш мушкул. Шу боис жорий йилда ҳар гектар майдон ҳисобига 30 тоннадан гўнг жамғаришни мақсад қилиб қўйганмиз. Ҳозир бу юмуш жадал бормоқда.

М. ҚАЮМОВ.

АЛИШЕР НАВОИЙ ТАВАЛЛУДИНИНГ 550 ЙИЛЛИГИГА

Буюк бобомиз руҳига таъзим

Тошкентда ўзбек адабиёти ва адабий тилининг асосчиси Алишер Навоий (1441—1501) таваллудининг 550 йиллигини ўтказиш юбилей комиссиясининг мажлиси бўлди. Мажлисни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Ж. Ҳ. Ҳамидов олиб борди. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси қўлёзмалар институтининг директори А. Қаюмов юбилейга тайёргарликнинг бориши ҳақида ахборот берди.

А. Навоий туғилган куннинг 550 йиллигини ўтказишга доир тайёргарлик ишларига давлат, илм-фан, жамоат ташкилотлари қўшилдилар. Давлат матбуот комитети Навоий асарлари ва унинг ҳаёти ҳамда ижоди тўғрисидаги китобларни нашр этиш режаларини ишлаб чиқди. «Фан» нашриёти Алишер Навоийнинг 20 жилдлик тўла асарлар тўпламини ўзбек тилида нашр этишга киришди. Шу нашриётда Навоийнинг 15 жилдлик асарлар тўплами рус тилида чиқарилади. Навоийнинг «Зубдатут таворих», («Тарихларнинг хулосаси»), «Насоимул муҳаббат», «Вақфия» насрий асарлари биринчи марта рус тилига ўгирилди. Бошқа нашриётлар ҳам Навоийнинг айрим асарларини, шунингдек шоир ҳаёти ва ижоди тўғрисидаги монографиялар, очерклар, китобчаларни нашрга тайёрлашмоқда.

Архитекторлар уюшмаси, Тошкент шаҳар ижроия комитети, Маданият министрлиги, «Китобхон» жамияти Навоий меъморий ёдгорлиги ғояси ва у ўрнатиладиган ерни танлаш учун конкурс эълон қилдилар.

Самарқандда Навоий яшаган ва ўқиган Абдуллайсий гузарини ободонлаштириш, шунингдек Навоий уй-музейини ташкил этиш назарда тутилмоқда. А. Навоий номли давлат академик опера ва балет катта театри янги спектакль — «Навоий» операсини тайёрламоқда. Навоий туғилган, яшаган ва дафн этилган Ҳирот шаҳри тўғрисида ҳужжатли фильм тайёрланмоқда.

«Ўзбекфильм» киностудиясида иккита тўла метражли бадиий фильмни яратишга киришдилар; уларнинг бири Навоийнинг сиёсий фаолиятига бағишланган, бошқаси эса «Фарҳод ва Ширин» достони асосида суратга олинади.

Навоий ижодига бағишланган илмий конференцияларни ўтказишга тайёргарлик кўрилмоқда. Навоий тўғрисидаги энг яхши қўшиқлар ва мусиқа асарларига, ушбу асарларни жуда яхши ижро этганлик учун конкурс эълон қилинади.

Бутун республикамизда, иттифоқдош ва автоном республикаларда, Москвада ва Қаҳрамон шаҳар Ленинградда юбилей тадбирларини ўтказишга тайёргарлик кўрилмоқда.

Шу билан бирга олиб борилаётган ишлар суръати етарли эмаслиги мажлисда таъкидланди. Жумладан, Самарқандда уй-музей, Тошкентда Навоий меъморий ёдгорлигини барпо этиш масалаларини ҳал қилиш чўзилиб кетмоқда. Юбилей ўтказиладиган вақтгача Тошкентда Навоий номли давлат халқ кутубхонаси янги биносини қуриш борасидаги ишлар жадаллаштирилиши зарур. Муҳокама чоғида бир қанча аниқ таклифлар киритилди.

(УзТАГ).

ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

Урганчда Хоразм область партия комитетининг пленуми бўлди. Унда ташкилий масала кўриб чиқилди.

Э. А. Раҳмонов Хива район партия комитетининг биринчи секретари этиб сайланганлиги муносабати билан область партия комитетининг секретари ва бюро аъзоси вазифаларидан озод қилинди. Бир неча номзод орасидан «Хоразм ҳақиқати» газетасининг муҳаррири бўлиб ишлаган Э. Самандаров Хоразм область партия комитетининг секретари ва бюро аъзоси этиб сайланди.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ В. А. ЧЖЕННИ ЎЗБЕКИСТОН ССР МАҲАЛЛИЙ САНОАТ МИНИСТРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўртоқ Виктор Анатольевич **Чжен** Ўзбекистон ССР маҳаллий саноат министри этиб тайинлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 30 январь.

РАҚИБЛАР ЭМАС, САФДОШЛАР

Ҳайдовчи ва журналист, педагог ва уч шифокор — Ўзбекистон ССР, Сирдарё область ва Жиззах шаҳар Советлари халқ депутатлигига номзодлар сайлов кампанияси айни авжига чиққан кезда ўз куч-ғайратларини бирлаштирдилар.

— Биз ўзимизнинг сайловолди ҳаракат дастурларимизни таққослаб кўрганимиздан кейиноқ биргаликда ишлашга аҳд қилдик, — деди Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод Э. Жўрабоев. — Чунки якка-якка ҳаракат қиладиган бўлсак, регионнинг жиддий иқтисодий ва ижтимоий муаммоларини ҳал этишимиз мушкул бўлади. Шунинг учун ҳам территориядаги ягона депутатлик группасидек ишлашга қарор бердик.

Бу группанинг ҳамма аъзолари ҳам депутат мандатларини олишмаса нима бўлади? — деб сўрадик.

— Биз буни ҳам назарда тутганмиз, — дейди область Совети депутатлигига номзод Ш. Тўраев. — Ютқизиб қўйган одамлар ўрнини муносиброқ мухолифлар эгаллайди, аммо ўша принцип қолаверади, яъни турли даражалардаги депутатларнинг куч-ғайратларини бирлаштириб бораверамиз. Бизнинг рақибларимиз бўлган депутатликка номзодлардан Х. Алимова ва Ш. Салоҳиддинов, Э. Миразимов ва С. Ражабов бу ташаббусни фаол қўллаб-қувватламоқдалар ва территориядаги группанинг ишида иштирок этишга тайёрдирлар.

Л. ЕЛИЗАРОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ИНСОН ОМИЛИ ЭЪТИБОРДА

Қаерда инсон омили эътиборда бўлса, ўша ерда муваффақият қўлга киритилади. Беруний районидаги Навоий номли колхознинг бош устахонасидан қиёс: бу ерда талабчанликни ошириш одамларга ғамхўрлик кўрсатишни кучайтириш билан бирга қўшиб олиб борилмоқда. Натижада барча техника воситалари экиш-тикиш мавсумига тахт қилиб қўйилди.

— Техника — деҳқон қаноти. У бор экан, юмушимиз енгил, ишимиз унумлидир, — дейди бош инженер Йўлдош Эшчонов. — Мисол учун бултурги пахта йиғим-теримини олайлик. Давлатга 3105 тонна хом ашё сотилди. Унинг 70 фоизидан кўпроғи бункерлардан тўкилди. Жорий йилда бу кўрсаткич янада ортади. Шу мақсадда техника воситаларини созлаш уюшқоқлик билан олиб борилаётир. Ҳозиргача 11 та сеялка, 19 та плуг, 11 та чизель, 45 комплект борона, 5 та ўғит сепадиган мослама, 51 та чопиқ ва ҳайдов трактори сифатли қўлдан чиқарилди. Амат Шомуродов, Соли Бекчонов, Телесбой Бермахонов, Қўзибой Собиров, Бахтиёр Халилов каби созловчи-чилангарлар кунлик топшириқни 1,5—2 ҳисса ошириб адо этишмоқда.

Мусобақа яхши йўлга қўйилган. Ғолиблар ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантирилмоқда.

С. СОЛИҲОВА.

САЙЛОВЧИЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

276-Заркент сайлов округининг сайловчилари шу округдан Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси М. И. Иброҳимов билан учрашдилар. Учрашувлар Янгиқўрғон районининг Заркент ва Нанай қишлоқларида, «Ғалаба» совхозида бўлиб ўтди.

Депутатликка номзод ўзининг сиёсий ҳаракат дастури Ўзбекистон Компартиясининг Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советлар сайловига ҳаракат дастури билан узвий боғланганлигини айтди. У республика партия, давлат органлари Ўзбекистон ССР иқтисодиётини барқарорлаштириш, деҳқонларга катта ҳуқуқлар ва замин соҳиби бўлиш имкониятини бериш юзасидан катта ишлар олиб бораётганликларини сўзлаб берди. Иқтисодий ва ижтимоий тадбирлардан асосий мақсад — халқ фаровонлигини ошириш, меҳнаткаш инсоннинг барча нарсаларга бўлган эҳтиёжини қондириш, унинг унумли ишлаши учун шарт-шароит яратишдан иборат. Халқ депутатлари Советлари олдида мана шу масалаларни ҳал этиш борасида катта вазифалар турибди.

Учрашувларда сайловчилар халқ депутатлигига номзодга наказлар бердилар. Улар районни сув билан таъминлаш, ерларни суғоришни яхшилаш, қишлоқларни газлаштириш, саноат корхоналари филиалларини қуриш масалаларига тааллуқли эди.

М. И. Иброҳимов кўпдан-кўп саволларга жавоб қайтарди. Республика халқ депутати этиб сайланган тақдирда сайловчиларнинг ишончини оқлаш учун барча ишларни қилиши тўғрисида учрашув қатнашчиларига ваъда берди.

Учрашувларда Наманган область партия комитетининг биринчи секретари Б. А. Алламуродов, Наманган область ижроия комитетининг раиси Б. Ж. Ҳакимов иштирок этдилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ У. А. АБДУРАЗЗОҚОВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР МАТБУОТ ДАВЛАТ КОМИТЕТИНИНГ РАИСИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўртоқ Убайдулла Аббосович **Абдураззоқов** Ўзбекистон ССР матбуот давлат комитетининг раиси этиб тайинлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси
М. ИБРОҲИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 30 январь.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советлар сайлови олдидан

БОШҚАРУВ МАҲКАМАЛАРИ ЯНГИЛАНИШ АРАФАСИДА

В. И. Ленин Советлар ҳақида гапириб: «Бу — ҳамма учун очиқ, ҳар нарсани омма кўз ўнгида қиладиган, омма учун қулай бўлган, бевосита омманинг ўзидан келиб чиқадиган ҳокимият, халқ оммасини ва унинг иродасини тўғридан-тўғри ва бевосита ифода қиладиган органдир», — деган эди.

Афсуски, доҳий вафотидан кейин ишчи ва деҳқонлар ҳокимиятининг нуфузи тушиб кетди. Айниқса партия яккаҳокимлиги кучайган турғунлик даврида Советларнинг роли ва ўрни деярли сезилмай қолди. Уларнинг обрў-эътибори ва таъсирини қайта тиклаш мавжуд сайлов системасини жиддий равишда янгилашни талаб этиши КПССнинг Бутуниттифоқ XIX конференциясида алоҳида таъкидлаб ўтилди. Шу сабабли бўлажак сайловлар арафасида Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советлар депутатлари сайлови ҳақида янги қонунлар қабул қилинди.

Бугунги кунда республикамизнинг олий ва маҳаллий органлари сайловларига тайёргарлик меҳнаткашларнинг фаол иштирокида ўтмоқда. Юзлаб совет гражданлари сайловолди тадбирларида ишончли вакил, ахборотчи ва тарғиботчи сифатида иш олиб боришаяпти. Муҳим тадбир арафасида депутатликка номзодларнинг сиёсий ва ишчанлик фазилатлари ҳар томонлама муҳокама қилинмоқда, сайловчилар уларга наказлар беришаяпти, давлат ҳамда жамоат органларининг ишини янада яхшилашга, интизом ва тартибни мустаҳкамлашга қаратилган фикр-мулоҳазалар, таклифларини очиқ-ойдин айтишаяпти.

«Биз халқ депутатлигига номзод бўлган коммунистларга мурожаат қиламиз. Халқ олдида ҳисоб бериб айтадиган гапингиз ва ижобий ўзгаришлар заминида одамларга айтадиган таклифларингиз бор — қайта қуриш даврида орттирилган тажриба ва КПССнинг сайловолди ҳаракат дастури бунинг учун зарур асос беради. Партия сиёсий устомонлик билан ғаразгўйлик ёки тутуруқсизлик қилмаётганлигини, халқ манфаатлари ҳақида қайғураётганлигини, замон даъватига, жамиятнинг ҳаётий эҳтиёжларига қодир эканлигини исботлади. Ана шундай сиёсий позицияларда туриб ҳар қандай мунозарада дадил ва рўй-рост қатнашиш, сайловчилар билан мулоқот олиб бориш мумкин ва лозим»,— дейилади КПСС Марказий Комитетининг 1989 йил декабрь пленумида қабул қилинган совет халқига мурожаатномасида.

Советларни тузишнинг бирдан-бир усули сайловлардир. Эндиликда ўз таркиби жиҳатидангина эмас, моҳияти, вазифалари, иш услуби билан ҳам янги ҳокимият органлари сайланади. Барча даражадаги Советлар, жойлардаги бошқарув органлари зарур ҳуқуқларга, молиявий, моддий ресурсларга эга бўлар эканлар, иқтисодий, ижтимоий тараққиёт учун ҳам бутун масъулиятни ўз зимmaларига оладилар.

Партия XXVII съездида қабул қилинган янги таҳрирдаги КПСС Программасида «КПСС СССРнинг сиёсий негизи, халқнинг социалистик ўз-ўзини бошқарувининг асосий бўғини бўлган халқ депутатлари Советларининг фаолиятини ҳар томонлама яхшилаш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилади. Партия халқ вакиллигининг формаларини такомиллаштиришга, Совет сайлов системасининг демократик принципларини ривожлантиришга, Советларга ишчилар синфи, колхозчи-деҳқонлар, халқ зиёлиларининг, мамлакатдаги барча миллат ва элатларнинг энг муносиб ва обрўли вакиллари сайланиши учун депутатликка номзодларнинг шахсий ва ишчанлик сифатларини эркин ва ҳар томонлама муҳокама қилишни таъминлашга катта аҳамият беради. Советлар ишини яхшилаш ва уларга янгидан-янги кучлар келиб қўшилиши учун, миллионлаб янги меҳнаткашлар давлатни бошқариш мактабини ўташи учун сайловларда Советларнинг депутатлар состави мунтазам суръатда янгиланиб турилади», — дейилган.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига республикамиз бўйича 500 сайлов округидан 1134 номзод кўрсатилган бўлиб, уларнинг 26 фоизини ишчилар ва колхозчилар, 5 фоизини совет ходимлари, 2 фоизини касаба уюшмаси ходимлари, 1 фоизини партия ва комсомол ходимлари ташкил қиладилар.

Бўлажак сайловлар республикамиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида муҳим воқеа бўлиши табиий. Сайловлар КПСС XXVIII съезди ҳамда Ўзбекистон Коммунистик партиясининг XXII съездига тайёргарлик даврида ўтказилаётганлиги билан ҳам аҳамиятлидир. Кенг ошкоралик тарзида ўтадиган сайловлардан кейин бўладиган анжуманларда сайловчилар наказлари қанчалик амалга оширилаётганлиги, халқ вакиллари ўзларига кўрсатилган ишончни амалда қандай оқлаётганликлари бирмунча кўзга ташланиб қолади.

Советлар ижодкори В. И. Ленин халқ бошқарувининг асосий хусусиятлари ҳақида тўхталиб: «Советлар — меҳнаткаш ва эксплуатация қилинувчи омманинг ўзининг бевосита ташкилоти бўлиб, бу оммага давлатни ўзи тузиб олишни ва давлатни мумкин бўлган ҳар бир восита билан идора қилиш имкониятини осонлаштиради», — деган эди.

СССР ва Ўзбекистон ССР Конституциялари совет гражданларига фақатгина вакολат органларига депутатлар сайлаш ҳуқуқини бериб қолмасдан, балки мазкур органларга депутат сифатида сайланиш — жамиятни бошқариш ишида бевосита иштирок этиш ҳуқуқини ҳам беради. Қайта қуриш туфайли совет гражданлари давлат ишларини бошқаришга тобора кўпроқ жалб этилмоқдалар.

Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советлар депутатлари сайлови муносабати билан Ўзбекистон Компартиясининг ҳаракат дастурида Совет давлатининг сиёсий негизи бўлмиш халқ депутатлари Советларининг тўла ҳуқуқли ваколатини тиклаш, ижтимоий-иқтисодий масалаларни ҳал этишда уларнинг мустақиллигини таъминлаш, социалистик демократизмни такомиллаштириш, Советларнинг омма билан бевосита алоқасини янада мустаҳкамлаш зарурлигига муҳим эътибор берилган.

Советларга сайловлар ўз навбатида катта ишонч билан сайлаб қўйилган халқ вакилларининг сарҳисоби ҳамдир. Шу жиҳатдан олганда бундан олдинги сайловлардан буён ўтган давр республикамизнинг сиёсий, иқтисодий, маданий ҳаётида муҳим из қолдирди. Янги умумтаълим мактаблари, болалар боғчалари, клублар, маиший хизмат кўрсатиш уйлари, кинотеатрлар, магазинлар, ошхоналар, дам олиш масканлари ишга туширилди. Шаҳар ва қишлоқлар кўркига кўрк қўшилди.

Қишлоқни ижтимоий ривожлантириш борасида амалга оширилаётган муҳим тадбирлар туфайли уларнинг қиёфаси ўзгариб бормоқда. Аммо ҳали бу борада ечимини кутаётган муаммолар, кун тартибида турган долзарб вазифалар кўп. Ўзбекистон Компартиясининг ҳаракат дастурида алоҳида таъкидланганидек: «Биз деҳқонлар олдида катта қарздормиз. Кўпгина аҳоли пунктларида водопровод, канализация ҳамда табиий газ йўқ. Кўп қишлоқларда мактаблар, мактабгача болалар тарбия муассасалари ва медицина муассасалари, савдо ва маиший хизмат объектлари йўқ.

Ўзбекистон Компартияси қишлоқдаги ана шу ва бошқа долзарб ижтимоий муаммоларни ҳал этиш тўғрисида алоҳида ғамхўрлик қилади. Ўзбекистон Компартиясининг ташаббуси билан барча қишлоқ аҳлини томорқа билан таъминлаш, томорқа майдонини кенгайтириш юзасидан катта тадбирлар ишлаб чиқилди ва амалга оширилмоқда».

Янгидан сайланажак Советларнинг олдида турган вазифалар кўлами ниҳоятда кенг. Шу боис сайловчилар билан депутатларнинг ҳамкорлигини мустаҳкамлаш масалалари уларнинг доимий эътиборида бўлиши лозим. Сўнгги йилларда депутатларнинг ўз сайловчилари олдида мунтазам ҳисобот бериб боришлари яхши анъанага айланди. Халқ вакилларининг ўз бурчларига бўлган масъуллигини оширди, ташаббус кўрсатиб ишлашга рағбатлантирди.

Халқимиз, сайловчилар ўзлари овоз беришга шайланаётган номзодлардан катта амалий ишлар кутишаяпти. Зеро, бўлажак сайловлар нафақат депутатларимизнинг, балки бутун меҳнат аҳлининг куч-ғайратини, сиёсий фаоллигини оширишда улкан сафарбарлик ролини ўйнаши шубҳасиздир.

А. ВАҲОБОВ,
юридик фанлар номзоди.

ЭЛ СИЙЛОВИ

Янгибозордан ўтилгач, қир-адирлар бошланади. Паркент ҳақида кўп эшитганман. Бу саховатли заминнинг бетакрор табиати, дастурхонимизга безак ноз-неъматлари пойтахт аҳлига маълум ва машҳур: бозорларида «Паркент узуми» деган сўз ғурур билан айтилади, бинобарин, бу ердан келтирилган қора кишмишу ҳусайнилар бозорнинг олди ҳисобланади. Район ҳудудига қадам босишимиз ҳамон нигоҳимиз йўлнинг чап томонида савлат тўкиб турган дабдабали шиорга тушди: «Паркентни боғу бўстонга айлантирамиз!»

Очиғи, бунақа эгасиз шиорлар ҳозир ҳеч кимни қизиқтирмайди, ҳатто одамларнинг ғашига тегади. Дарвоқе, бўсағадаги бундай мақтанчоқлик кимга зарур? У кимнинг овози? Ҳар қалай, минг машаққат билан ҳосил етиштираётган, элни тўйдираётган, кийинтираётган меҳнаткашники эмас, қайсидир баланд минбардан туриб сохта обрў орттириш учун жар солаётган амалдорнинг товушига ўхшаб кетади. Менинг бундай кескин мулоҳаза юритишимга бошқа бир сабаб ҳам туртки бўлди. Бу ерга йўл олишдан аввал редакция почтасини кўздан кечиргандим — Паркент райони аҳолисидан бир неча шикоят учради. Уларнинг барида у ёки бу соҳадаги муаммолар куюнчаклик билан ёзилган, ечимларини топишда редакциядан кўмак сўралган эди.

— Паркент аҳолисини, меҳнаткашларини азалдан уч муаммо қийнаб келмоқда, — деди «Коммуна» совхози директори Аширмат Ҳожиматов. — Булар ичимли сув, газлаштириш, медицина хизмати масаласидир. Уларнинг ҳозирги даражаси аҳоли талабини сира қониқтирмайди. Медицинанинг аҳволини олайлик: районимизда болалар ўлими, хотин-қизлардаги камқонлик, сариқ касаллиги ва бошқа дардлар жуда кўпайиб кетди. Аҳвол шу даражага етдики, сариқ касалига чалинган беморларни жойлаштириш учун шифохоналарда ўринлар етишмай қолди. Илгари бунақаси сира бўлмаган. Медицинамизнинг моддий-техника базаси ниҳоятда ночор.

Хонадонларни газлаштириш масаласи ҳам чатоқ. Юзлаб одамлар зангори олов етиб келишини бетоқат бўлиб кутишмоқда. Ичимли сув муаммоси эса одамларни беҳиҳоя қийнаб юборди. Бу масалалар хусусида кўплаб гап-сўзлар бўлаяпти-ю амалий иш кам. Булар ҳар бир паркентликка дахлдор ҳаётий масалалар. Муаммолар ечимидан ҳамма манфаатдор бўлиши табиий. Хўш, уларни тезроқ ҳал этиш мумкинми?

— Мумкин, — деди Аширмат ака ишонч билан. — Уларни яқин келажакда ижобий ҳал этса бўлади. Фақат ҳаракат зарур, ахир, ҳаракатда-баракат, деб бежиз айтилмаган-ку.

Дарвоқе, Аширмат Ҳожиматовни паркентликлар Ўзбекистон ССР халқ депутатлигига номзод қилиб кўрсатишганда энг аввало унинг элга қайишувчанлигини, ишбилармонлигини назарда тутишган бўлса ажаб эмас. У келди-ю «Коммуна» совхози боғбон ва соҳибкорлари, чорвадору ғаллакорлари рўшнолик кўрдилар. Тўрт йилдирки, планлар ошириб бажарилмоқда. Қозон ҳам мой, чўмич ҳам. Илгари қулоғигача қарзга ботган хўжалик кассасида бугун пул кўп. 1988 йилда 550 минг, бултур эса табиий офат юз берганига қарамай 700 минг сўм фойда олинди. Одамлар эмин-эркин ишлайдиган, меҳнатнинг самарасидан баҳраманд бўладиган бўлиб қолдилар. Ишни ташкил этишнинг пудрат, ижара сингари ҳаммабоп шакллари кенг жорий қилинди. Ҳамма тармоқ ривож отига минди. Булар ниманинг шарофати. Албатта, коллективнинг фидокорона меҳнати самараси. Лекин унинг бошида оқил раҳбар, ишчан устоз тургандагина муваффақият келади.

Хўжалик иқтисодиёти соғломлашиб, бамисоли паҳлавон йигитдай кучга тўлмоқда. Бироқ булар Аширмат акани қаноатлантирмайди. Чунки совхоз меҳнаткашлари ишлаб топаётган ярим миллион, борингки, салкам бир миллион сўм маблағ билан халқнинг бугунги аҳволини ўнглаш маҳол. Кўплаб уй-жойлар, бинолар, йўллар қуриш керак. Булар учун эса катта пул, маблағ керак. Ҳамёндаги ҳозирги пул билан хўжалик социал-иқтисодиётини жадал ривожлантириш қийин. Бошқа чорасини топиш керак.

— Агар мен депутат бўлиб ҳукумат ишларига аралашиш имконияти туғилса, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, энг аввало узумнинг давлат нархини ошириш учун курашардим, — дейди номзод сайловолди ҳаракат дастуридаги бандларнинг бирига кўз югуртириб. — Паркент токзорларида битадиган узумларнинг довруғи довон ошган, бироқ у сув текинга сотилмоқда. Хўш, соҳибкор бунга қачонгача тоқат қилиши керак? Бу масалани пайсалга солмасдан ҳал этадиган пайт келди. Бусиз хўжаликни иқтисодий ривожлантириш, одамлар даромадини кўпайтириш мумкин эмас. Бироқ мен сайловчиларимнинг қўйниларини пуч ёнғоққа тўлдирмоқчи эмасман. Ваъда беришдан осони йўқ, лекин уни бажариш қийин. Ахир, ҳозирги кулфатларимизнинг кўпи шу касалликнинг касофатику. Илгари раҳбар зоти бор эдики, оғзини тўлдириб ваъда беришдан чарчамас эди. Халқ эса бундан асло рўшнолик кўргани, бири икки бўлгани йўқ.

Аширмат ака қанақа раҳбар? Нега эл уни сийлаб республика олий ҳокимиятига вакил қилмоқчи? Менимча, у янги тоифадаги, янгича иқтисодий тафаккур юритадиган раҳбарлардан. Манманлик, кеккайиш, калондимоғликдан нари. Меҳнат кишисини отасидай улуғлайди, ишёқмасни эса кўришга кўзи йўқ. Бу фазилатлар менинг шахсий кузатувларим, яъни бир-икки соатли суҳбатдан олинган таассуротларим, холос. Яхши раҳбарнинг фазилатларини санаб адо этиш қийин, шунинг учун уни эл суяди, сийлайди. Мана шу топда мен Аширмат акани нега эл ҳурмат қилишини англадим, қалбан ҳис этдим. У одамлар орасидан чиққан, бироқ улардан ажраб кетгани йўқ — ҳалиям улар орасида. Суҳбат чоғида кимдир ҳазиломуз тарзда Аширмат ака хизмат машинасининг орқа ўриндиғида сира ўтирмаслигини айтиб қолди.

— Нега? — қизиқиб сўрадим.

— Бунинг сири йўқ, —деди у мулойим жилмайиб. — Биринчидан, олдинги ўриндиқда ўтирсанг, теварак-атроф яхши кўринади. Иккинчидан, қайси йўлдан бораётганингни билиб турасан, учинчидан — уйқу элитмайди...

Маълум бўлишича, Аширмат комсомол пайтида машинасининг орқа ўриндиғида мудраб кетаётган катта бир амалдорни кўриб... хуфиёна сўккан экан.

Бундан беш йил бурун, 1985 йилнинг апрелида эсган қайта қуриш шамоли Бойқозон қишлоғига янгиланиш, покланиш куртакларини олиб келган эди. Бугун ўша куртаклар барг ёзди, ўша кезларда туғилган яхши ниятлар рўёбга чиқди, фикрлар, қарашлар ўзгарди, одамлар бошқача яшайдиган бўлиб қолдилар. Ҳозир бойқозонликлар истиқбол режаларини аниқ-равшан кўрмоқдалар. Уларнинг аксари эл суйган номзод — Аширмат. Ҳожиматовнинг ҳаракат дастурида батафсил баён этилган. Куни кеча сайловчилар билан учрашув чоғида булар халққа овоза қилинди. Режаларнинг кўлами ва аҳамияти одамлар дилидаги айни муддао эканлигини учрашувдан қайтаётган кишилар чеҳрасидан билиб олдик.

Совхозда Аширмат ака суянадиган ишлаб чиқариш илғорлари кўп. Булар соҳибкор Топил Қораев, картошкакор Қобил Ҳусанов, қўйчивон Арслон Раҳимов, чорвадор Исмат Исломов, ғаллакор Икром Акрамов ва бошқалардир. Улар меҳнатда эришаётган ютуқлар юртни бадавлат, фаровон қилмоқда. Шуларга ўхшаш ўнлаб, юзлаб фидокорлар Аширмат ака билан елкама-елка туриб қайта қуришнинг қийин сўқмоқларидан олға боришаяпти.

Н. ШАКАРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» махсус мухбири.

ОЙНАВАНД ДАЛАЛАР САХОВАТИ

Калинин районидаги «Партия XXI съезди» совхози теплица хўжалигининг ходимлари жорий йилда сабзавоткорларга 4,5 миллион туп карам, бир миллион туп помидор, шунча миллион туп бақлажон ва 200 минг туп булғори кўчати етказиб беришга аҳд этишган. Шу ниятда 3,5 гектарлик парникда бу экинларнинг ниҳоллари обитобида парвариш қилинаяпти. Айни пайтда ҳар кунн савдо шохобчаларига 200—250 килограмм ошкўк жўнатилмоқда. 6 гектарлик иссиқхонада эса эртаги помидор ва бодринг ўстирилаётир.

СУРАТЛАРДА: 1. Илғор ишчи Инобат Собитова. 2. Катта агроном Мирза Расулов ва парникчи Мирсобит Зокиров кўчириб ўтқазилган ниҳолларни кўздан кечиришаяпти. 3. Карам ривожи авжида. 4. Сабзавоткор Зарифа Эшева.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

НОРОЗИЛИК БИЛДИРИЛДИ

ВАРШАВА. (ТАСС). СССРнинг Польшадаги элчиси В. И. Бровиков Польша Республикаси ташқи ишлар министрлигида давлат секретари Б. Кульский ҳузурида бўлиб, унга СССРнинг Краковдаги бош консулхонасига безориларча қилинган ҳужум муносабати билан Польша ҳукуматига кескин норозилик билдирилган нотани топширди.

1990 йил 28 январда, дейилади ҳужжатда, экстремистик кайфиятидаги бир гуруҳ ёшлар СССРнинг Краковдаги бош консулхонасига безориларча ҳужум қилди. Дарвоза синдирилди, бинонинг кўча томондаги ҳамма деразаларидаги ойналар чил-чил қилинди. Безорилар эшикни бузиб, бош консулхона биносига бостириб киришга уриндилар, Совет Иттифоқи шаънига ҳақорат сўзларни бақириб айтдилар. Элчихонанинг таъкидлашича, Польша маъмурлари СССРнинг Краковдаги бош консулхонаси хавфсизлигини таъминламадилар. Шу тариқа консуллик ваколатхоналарининг дахлсизлигига кафолат берадиган ва ҳамма эътироф қилган халқаро ҳуқуқ нормалари бузилди. Бу — Польшадаги Совет ваколатхоналарига нисбатан қилинаётган биринчи нодўстона ҳаракат эмаслигини қайд этмоқ керак. Польша ҳукумати мана шу ғайриқонуний ҳаракатларга расмий равишда лом-мим демаётганлиги айниқса таажжуб уйғотмоқда, дейилади нотада.

СССР элчихонаси Польша маъмурларига мурожаат этиб, Польшадаги Совет ваколатхоналари хавфсизлигининг муносиб даражада бўлишини таъминлашни талаб қилишга ўзини ҳақли деб ҳисоблайди. У СССРнинг Краковдаги бош консулхонасига ҳужум қилишда айбдор бўлган шахслар муносиб жазоланади, деб умид қилади.

ОММАВИЙ МИТИНГ

БУХАРЕСТ. Бу ерда Виктория майдонидаги митингга йигирма мингдан ортиқ одам тўпланди. Аскарлар, танклар ва бронетранспортёрлар билан қуршаб олинган ташқи ишлар министрлиги биноси олдида икки лагерга — миллий нажот фронти рақиблари ва тарафдорларига бўлинган одамлар шиорларни баравар такрорлаб, транспарантларни силкитар эдилар. Майдоннинг бир қисмини миллий-црчи, миллий-либерал ва социал-демократик партияларнинг тарафдорлари эгалладилар. Пойтахтдаги бир қанча йирик корхоналарнинг вакиллари бўлган намойишчилар, шунингдек, Валя-жиулуй ва Марамуреш шахтёрлари, Тирговиштадан келган ишчилар делегацияси колонналари ҳам бу ерга келди. Ана шу намойишчилар қўлида «Фронт — бу халқ!», «Ватанни сотмаймиз!», «Ҳамма нарса фронт учун, ҳамма нарса ғалаба учун!» шиорлари ёзилган транспарантлар бор эди.

Инқилобимиз баррикадаларида вужудга келган фронтни ҳимоя қилиш учун бу ерга келдик, уни сохта амалдорлар ва оғмачилар ҳужумидан ҳимоя қиламиз, деди ТАСС мухбирлари билан суҳбатда пойтахтдаги тайёр кийимлар ва трикотаж фабрикасининг вакили Корнел Казаку. Миллий нажот фронти меҳнаткаш инсон манфаатларини ҳимоя қилаётганига ишонамиз. Шу вақтгача миллий нажот фронти кўрган чора-тадбирлар мамлакат ва халқ манфаатларига мос келади. Диктатура йилларида Ғарб мамлакатларида «демократияни ўрганган» одамлар мамлакатимизда ҳокимият тепасига чиқишини истамаймиз. Корхонамизнинг ҳозир майдонга келган 3 мингдан ортиқ меҳнатчилари Руминияни америкаликлар, руслар, французлар бошқаришини хоҳламайдилар. Биз барча билан ҳамкорлик қилишни хоҳлаймиз. Меҳнаткашларнинг қўллари билан бунёд этилган ҳамма нарса мамлакат мулки бўлиб қолишини хоҳлаймиз.

Намойишчиларнинг икки лагери оралиғига ўзига хос қалқон сифатида ёшлар группаси кириб келади, улар Руминия студентлари уюшмасининг вакиллари эди. ТАСС мухбирларининг ҳозирги пайтда студентларнинг сиёсий позицияси қандай, деган саволига уюшма раиси Мариан Мунтяну шу қадар нозик вазиятда ҳаракат фаоллари майдонда тартиб ва осойишталикни таъминлашни, эҳтимол тутилган тўқнашувларнинг олдини олишни ўзларининг сиёсий позицияси деб ҳисоблайдилар, деб жавоб қилди.

Виктория майдонида эҳтирослар авжга чиқиб турган бир пайтда Руминия миллий-црчи партиянинг бош секретари Иоан Луп Руминия телевидениеси орқали сўзга чиқиб, фронт истеъфо беришини, мамлакатдаги барча сиёсий кучлар иштирок этадиган миллий бирлик кенгаши тузилишини ҳамда коалицион ҳукумат тузишни қатъий талаб қилди.

Ундан сўнг экранда миллий нажот иттифоқи раиси Ион Илиеску пайдо бўлди. У митинг ташаббускорлари бўлган партияларнинг вакиллари амалда фронт билан амалий мулоқотни давом эттиришдан воз кечаётганлигини таъкидлади. У румин жамиятининг барча соғлом кучларини бирлашишга чақирди, сиёсий курашда тазйиқ ўтказиш ва зўравонлик усулларидан фойдаланиш мамлакатдаги вазиятнинг янада чигаллашишига олиб боришини таъкидлади.

СИНОВ ПАЙТИДАГИ ҲАЛОКАТ

ОТТАВА. Канада ҳарбий-ҳаво кучларининг ЦФ-18 қирувчи самолёти душанба куни Американинг қанотли ракетасини навбатдаги синовдан ўтказиш чоғида ҳалокатга учради. Самолёт ракетани тутишга оид операцияни бажариши керак эди. Самолёт Инувик (шимоли-ғарбий территория) яқинидаги аэродромдан учиши биланоқ қулаб тушди. Ҳалокатнинг сабаби ва учувчининг тақдири ҳозирча номаълум.

Қирувчи самолёт ҳарбий-ҳаво кучларининг Альберт вилоятидаги Коулд-Лейк базасига қарашли эди, бироқ у Муз океани соҳилидан тахминан 120 километр нарида жойлашган шимолий аэродромда турган эди. Самолёт АҚШ ва Канада ҳарбий-ҳаво кучларининг бошқа самолётлари билан биргаликда Американинг В-52 стратегик бомбардимончи самолётидан учирилган қанотли ракетани Бофорта денгизи устида тутиши ва ракета ерга тушгунча унинг учишини кузатиши керак эди. Ракетанинг учиш трассаси Маккензи дарёси водийси устидан ўтар ва ракета учирилган райондан 2.200 километр жанубда жойлашган ҳарбий полигонда тугар эди. Фожиали воқеа рўй берганлигига қарамай, ракета синови давом эттирилди. Аввалига синов жума кунига белгиланди, бироқ дастлаб об-ҳаво шароити яхши бўлмаганлиги, сўнгра эса кузатувчи самолётлардан бирининг ичидаги ускуналар носозлиги туфайли синов икки марта кейинга қолдирилган эди. Душанба куни ракета бутун йўлни босиб ўтди. Коулд-Лейк базасининг вакили ракетанинг ана шу 15-ёзги синови муваффақиятли ўтганини маълум қилди.

Американинг қанотли ракеталари бу ерда 1984 йилдан бери синаб кўрилмоқда. Синов 1986 йилда икки марта ўтказилди ва муваффақиятсиз тугалланди. Ракеталардан бири қарши томондан эсган кучли шамол туфайли ёнилғини сарфлаб нишонга ета олмади. Бошқа ракета эса учирилгандан кейин орадан бир неча лаҳза ўтгач, денгизга қулаб тушди.

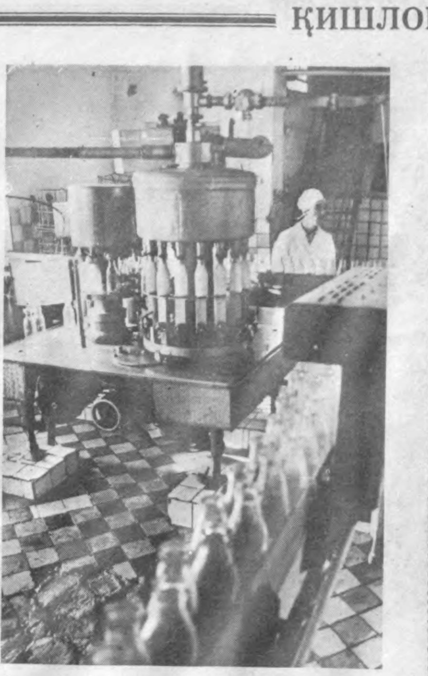

*

ХОРАЗМ ОБЛАСТИ. Хива сут заводи тўлиқ ижара пудратига ўтди. Янгича шароитда ишлаётган маъмурчилик бунёдкорлари аҳолини сут маҳсулотлари билан таъминлаш борасида салмоқли муваффақиятга эришмоқдалар. Ҳар куни бу ердан 16—17 тонна сут, қатиқ, қаймоқ ва бошқа ноз-неъмат жўнатилаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Лаборатория ходимаси Гулзода Собирова иш устида. 2. Конвейер ҳаракатда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

*

Совет Иттифоқидир бизнинг Ватанимиз

ДАРОМАДГА ҚАРАБ

ЛЬВОВ. «Кинескоп» ишлаб чиқариш бирлашмасининг меҳнатчилари бу йил одатдагидан кўпроқ дам олишлари мумкин. Меҳнат коллективи кенгашининг қарорига биноан корхона ходимларга 21 календарь кунидан кам бўлмаган ва тўла ҳақ тўланадиган отпуска, кам таъминланган оилаларга эса ёрдам пуллари бермоқда. Рангли телевизорлар учун электрон-нур трубкалари ишлаб чиқараётган бирлашмада кўпроқ даромад олинаётганлиги бу ерда бир қанча ижтимоий программаларни қабул қилиш имконини берди.

ҲАФТАДА ИККИ МАРТА

КИШИНЕВ. «Советская Молдавия» газетасининг навбатдаги сонини олган муштарийлар унинг ичидан яна бир газета топдилар. Бу «Советская Молдавия» газетасига илова қилиб чиқарилган «Избиратель» ахборотномасининг дастлабки сони эди. У то сайловга қадар ҳар ҳафтада икки марта чиқиб туради. «Избиратель» саҳифаларида номзодларнинг ҳаракат дастурлари баён қилинади, сайловчиларнинг сайлов кампанияси, экология, соғлиқни сақлаш, ободонлаштириш муаммолари юзасидан фикр-мулоҳазалари ва позициялари эълон қилиб турилади.

ТАЖРИБА АЛМАШДИЛАР

МУРМАНСК. Арктикадаги экологик системаларни муҳофаза қилиш муаммолари ва бу йўналишдаги стратегик сиёсат Арктикага яқин жойлашган давлатлар олимларининг учрашуви диққат-марказида бўлди. Саккиз мамлакат мутахассислари Арктика денгизлар ҳавзасининг саноат чиқиндилари билан булғанишининг олдини олиш ва Арктикабўйи регионларида истиқомат қиладиган туб аҳоли турмуш шароитларини яхшилаш борасида олиб бораётган кураш тажрибаларини ўртоқлашдилар.

УМУМИТТИФОҚ АНЖУМАНИ

АКСАКОВО. (Москва области). Бу ерда мамлакат таксомотор корхоналарининг вакиллари таксичиларнинг биринчи умумиттифоқ съездини ўтказдилар. Съездда ҳайдовчилар, ремонт, инженерлик хизматларининг ҳамда автопарклар маъмуриятларининг вакиллари иштирок этдилар. Анжуманда йўловчиларга хизмат кўрсатиш маданиятини ошириш, техника ремонти сифатини яхшилаш масалалари, янги автомобиллардан фойдаланиш истиқболлари муҳокама қилинди.

ЯНГИ МАГАЗИН

ТБИЛИСИ. «Риони» — СССР 50 йиллиги номли бирлашмада очилган янги магазин ана шундай номланган. Бу ерда корхонанинг ўзида тайёрланган радиоускуналар ҳамда квартираларни ремонт қилиш учун зарур бўлган барча нарсаларни таклиф қилаётган кооперативларнинг маҳсулотлари сотилади. Кооператорларни хом ашё, материаллар ва ускуналар билан завод таъминлаяпти. «Риони»да кейинчалик кооператорларнинг ўзлари тикадиган кийим-кечаклар савдосини ташкил этиш режалаштирилган.

МАБЛАҒ БОРУ ШАРОИТ ЙЎҚ

БОНГ УРАМИЗ!

Усмон Юсупов районидаги «Тошкент» совхози Қарши даштида ташкил этилган йирик хўжаликлардан бири. Унинг тузилганига ўн олти йил бўлди. Бу даврда совхозда деҳқончилик, чорвачилик ва бошқа тармоқларни ривожлантириш борасида муайян ишлар амалга оширилди, хўжаликнинг марказий қўрғони ҳисобланган Элободда қурилиш соҳасида бир қатор юмушлар адо этилди. Тўғри, ўтган йилларнинг ҳаммасида ишлаб чиқаришда яхши натижаларга эришилди, деб бўлмайди. Чўл шароитида пахта ҳосилдорлиги ва чорва маҳсулдорлиги борасида секин-аста бўлса-да, силжишларга эришилаётганлиги, даромадлар салмоғи ошиб бораётганлиги қувончлидир. Айниқса кейинги икки-уч йилда хўжалик кўрсаткичлари анча салмоқли бўлди.

Совхозда даромад, фойда кўпайиб бораётганлиги ҳар бир кишини қувонтиради, албатта. Лекин у хўжалик меҳнаткашлари турмуш фаровонлигини оширишга, маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилашга етарли таъсир этмаётганлиги таажжубингизни оширади. Гап шундаки, дашт бағрида ташкил этилган хўжаликларнинг аксарияти ҳамон «Каршистрой» бошқармасига қарашли «Целинхлопок» трести тасарруфида. Бу совхозлар даромадининг асосий қисми мазкур ташкилот орқали марказлаштирилган фондларга йўналтирилади. Кейинчалик шу маблағларнинг ярим-ёртиси трест томонидан қурилиш, ободончилик ишларига сарфланади. Қайси совхозда қандай бинолар барпо этишни кўпроқ «Каршистрой» бошқармаси, «Целинхлопок» трести ҳал этади. Маҳсулот етиштириб, даромад олган хўжаликнинг ўзи эса унга тўла хўжайинлик қилолмайди. «Тошкент» совхози ҳам худди шундай аҳволда. Бу хўжалик кейинги икки йилда 14 минг тонна пахта ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирди, қарийб 5 миллион сўм фойда кўрди. Афсуски, шундай даромадга эга бўлган совхозда қурилиш ва ободончилик ишлари жуда суст олиб борилмоқда. Бу биринчи навбатда буюртмачи — «Целинхлопок» трести томонидан ўз вақтида, етарлича маблағ ажратилмаётганлиги оқибатидир.

Фикримизни бир неча далиллар билан аниқ-равшан ифода этайлик. Гапни 400 ўринли клуб қурилишидан бошлай қолайлик. Уни барпо этишга 1986 йили киришилганди. Бош пудратчи — «Каршипромжилстрой» трестининг механизациялашган 29-кўчма колоннаси пойдеворни тиклаганча ишни ўлда-жўлда қолдирди. Ушбу ташкилот раҳбарлари клуб қурилиши ҳақида гап очилса, дам маблағ ажратилмаётганини, дам бинокорлик материаллари, ишчи кучи етишмаётганини рўкач қиладилар. Тўрт йилдан бери аҳвол шу. Совхоз меҳнаткашлари клуб битадиган, у ерда кино кўриладиган, концертлар томоша қилинадиган кунлар қачон келишини кутавериб, тоқатлари тоқ бўлди.

Икки қаватли маиший хизмат кўрсатиш уйининг қурилиши тугалланганига уч йилдан ошган бўлса-да, ҳамон фойдаланилмаяпти. Чунки «Каршистрой» бошқармасига қарашли 7-қурилаётган корхоналар бирлашган дирекцияси бу бинони зарур жиҳозлар билан таъминлашни пайсалга солиб келмоқда. Оқибатда тайёр иморат ҳувиллаб ётибди. Чўлқуварлар «Бу маскан хизматидан қачон баҳраманд бўларканмиз» деб бир-бирларига савол беришгани-беришган.

Совхозда бошқа муаммолар ҳам талайгина. Марказий қўрғондаги кўчаларнинг тенг ярмига водопровод қувурлари ётқизилмаган. Шундай йирик хўжаликдаги ўн битта дала шийпони электр энергияси билан таъминланмаганлигини қандай изоҳлаш мумкин? Бундан ташқари хўжаликда 600 гектарга яқин экин майдони кучли шўрланган. 400 гектардан зиёд ерни эса обдон текислаш зарур. Суғориш шохобчалари вазифасини ўтовчи темир-бетон новлар, ёпиқ зовурларнинг 70 километрдан ортиғи яроқсиз ҳолга келиб қолган. Бу муаммоларни бартараф этиш учун «Тошкент» совхозига маблағ зарур. Хўжалик ўз даромадларига тўла хўжайин эмаслиги, иқтисодий мустақиллик берилмагани шундай мушкулликлар келтириб чиқармоқда. Ваҳоланки, ҳозир ҳамма ерда юқори ташкилотларга қарамликка барҳам берилмоқда. «Каршистрой» бошқармаси, «Целинхлопок» трести раҳбарлари масалага айнан шундай нуқтаи назардан ёндашиб, совхоз меҳнаткашларининг эҳтиёжларини қондириш учун амалий чоралар кўришлари керак.

Э. МУСАЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

ИҚТИСОДИЁТ ЯНГИЛИКЛАРИ

ТЕЗ ВА ҚУЛАЙ

Бинокор темир йўлчилар ғиштдан бунёд этиладиган саноат ва граждан бинолари қурилиши муддатини қисқартирдилар. Бунда Тошкент яқинидаги Бинокор посёлкасида, йўл қурилиши трестининг бинокорлик материаллари ва конструкциялари комбинатида ишлаб чиқарилаётган кўтарма ҳавозалар ёрдам берди. Кўтарма ҳавозалардан Бухоро, Чоржўй, Ленинободдаги қурилиш-монтаж поездлари фойдаланмоқда.

Ҳавозалар жуда оддий йўл билан ясалади: металл қувурлар худди телевизор антеннаси каби кўтарилиб, йиғиштирилади. Қаватлар юксалиб борган сари, улар билан бирга кўтарма кран ёрдамида ҳавозалар ҳам кўтарилаверади. Айни вақтда нарвон ҳам пайдо бўлади ва у орқали ғишт терувчи ҳаракат қилади.

Ҳамма ишлар ҳавозалардан материалларни йиғиштирмаган ҳолда амалга оширилади. Мутахассисларнинг фикрига қараганда, бу ҳавозалар ёрдамида қаватлар 10—15 фоиз тезроқ қад кўтаради. Ўрта Осиё темир йўли пассажир хизмати бош инженери В. Шчупак ғишт терувчилар меҳнатини енгиллаштиришга мўлжалланган ушбу ихтиронинг муаллифидир.

ИШЛАБ ЧИҚАРИШГА ТАЙЁР

Тошкент «Подъёмник» заводида тайёрланган кўприк кранларининг тажриба намуналари синовдан ўтказиб бўлинди. Корхонанинг ускуналар ўрнатилаётган механика цехи ана шу кранлар учун тажриба майдонига айланди. Кўприк кранлари имтиҳондан яхши ўтди.

10 тонна юк кўтара оладиган магнитли кран аввалгиларига қараганда янада пишиқроқ конструкцияси ҳамда уч баравар кучли магнити билан ажралиб туради. Краннинг иккинчи тажриба нусхаси турли-туман ишларни бажариши мумкин: металл қириндилари, темир-терсак «ташиши», тайёр қурилмаларни, зарур бўлган тақдирда магнитни грейферга алмаштирган ҳолда сочиладиган материалларни ташиши мумкин. У беш тонна юк кўтаради.

«Подъёмник» заводи бу янгиликларни шу йилда саноат ишлаб чиқаришга ўтказади.

Душан ФАЙЗИЙ,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, ёзувчи

ТАРОЗИ ШАЙИНИ ЁХУД МУВОЗАНАТ

ТАБИАТ ФАРЁДИ—ИНСОН ИЗТИРОБИ

Гапни Зарафшон дарёсининг қуйи оқимидан бошлайлик. Ўтган ёзда туғилган юртим — Қизилтепа районининг Элобод қишлоғида меҳмон бўлдим. Оқшом оға-инилар билан суҳбатлашдик, тун алламаҳал бўлганда тарқашдик. Шу пайт қишлоқ оқсоқолларидан бири, кекса педагог Сафар Ҳусенов менга яқинлашиб: «Тонгда келаман, кийиниб туринг», — деди. Тушунмадим. Ўзи ярим кечада тарқасагу, яна тонгда кийиниб турсам? Нима гаплигини сўрашгаям улгурмай қолдим. Хуллас, тонг маҳали жиянимнинг «Москвич» машинасида дала томон жўнадик. Машина Тотиён ариғидан ўтиб Малик чўлининг қуйи этагига чиқди-да, «Шаҳри вайрон» тепалиги ёнида тўхтади. Машинадан тушдик. Домла Ҳусенов мени тепалик устига бошлаб чиқди. Атрофни кузата бошладик. Тонг борган сари ойдинлашиб, чўл томондан осмон юзига эсиб келаётган кумушранг ёғду бутун атрофни ёритмоқда эди.

Биз тепалик устидамиз. Ушбу манзил Малик чўлининг тугаш ерида, Ҳомрабод қишлоғи ёнида бунёд бўлиб, маҳаллий халқ тилида «Шаҳри вайрон» номи билан машҳурдир. Баъзан «Шаҳри барбар» ҳам дейишади. Хуллас, ҳанузгача на бирор тарихчи, на бирор археолог бу ҳақда аниқ бир гап айтганича йўқ. Тепаликнинг шарқи-шимолида Малик чўли ястаниб ётар, шарқи-жанубида Қизилтепа шаҳри ва шу номдаги темир-йўл бекати кўриниб турарди. Қуйи томонда эса Зарафшон дарёси ёқалаб пахтакор хўжаликларнинг экинзорлари, боғ-роғлари бир-бирига туташиб кетган. Мен ажиб бир ҳиссиётлар тўлқинида эдим. Шу чоқ шеригим мен томон ўгирилиб: «Кўраяпсизми? Осмонга қаранг», — деди. Мен осмонни кузата бошладим. Бу вақт ер ҳам, кўк ҳам анча ёришиб қолган эди. Қарасам — Малик чўлининг юқори қисмидан чўзилиб келган қизғиш-сариқ тусли тутун тўлқини бутун чўл осмони бўйлаб бир анҳор сингари оқиб келар, Тошработ кўприги ёнида Зарафшон дарёсини кесиб Қизилтепа, Ғиждувон, Шофиркон, Вобкент районлари устига ёпирилар, сўнгра эса Бухоро шаҳри, қўйингки бутун водий бўйлаб тарқаб кетаётган эди. Кейин маълум бўлишича ушбу тутуннинг бир қисми элакдан тушган ун сингари йўл-йўлакай қишлоқлару экинзорлар, боғлару ариқлар, хуллас, бутун борлиққа сочилиб борар экан.

— «Йил —ўн икки ой кечаю кундуз шу аҳвол, — гапида давом этди домла Ҳусенов. — Улкан сомон йўлини эслатувчи мана шу «сариқ анҳор» «Навоийазот» комбинатларининг мўриларидан тарқаётган заҳардир. Ўша корхоналар ишга туширилгандан бери шу ҳол давом этмоқда. Ҳамма билади-ю, лекин ҳеч ким бунинг оқибатини ўйламайди, гўёки дунёнинг эгаси йўқдай. Натижада ҳаво ҳам, еру сув ҳам заҳарга булғанган, на еб бўлади, на ичиб. Касалликларни демайсизми?

Дарвоқе, Навоий... Қадим Кармана тупроғида Навоийдек салмоқли шаҳар қуришни, у ерда улкан ГРЭС, химия, тоғ-саралаш комбинатлари, цемент заводи, йирик паррандачилик фабрикаси ва бошқа корхоналар барпо этишни режалаштирган кимсалар бу жойдаги ер-сув имкониятларининг чегарали эканини ўйлаб кўрганмиканлар? Зарафшон, Учқудуқ шаҳарларидаги маъдан саралаш комбинатлари-ю, давлат аҳамиятига эга бўлган қазилма бойлик иншоотлари-чи? Хўш, оқибат нима бўлди? Аввало Кармана районининг қадимдан машҳур ҳосилдор ерлари, боғлари ўрнида Навоий шаҳри қурилди, ГРЭС бунёд этилди, юқорида айтганимиз заводу комбинатлар... Буларнинг ҳаммасига биринчи навбатда сув керак эди. Нима қилиш керак? Атрофда Зарафшондан бошқа манба йўқ. Бу пайтда Зарафшондан ҳисоб-китобли, озгина — элу юртнинг экин-тикинига-ю ичишига зўрға етадиган сув оқарди. Ана шу оби ҳаёт Навоий шаҳри ва ҳалиги корхоналар эҳтиёжига олинди. Ортгани ГРЭС учун мўлжаллаб қолдирилди, электр станцияси агрегатларидан ўтиб, Зарафшонга тушадиган, Бухоро сари оқадиган бўлди. Бу сув Кармана районининг бир қисм майдонларини, Қизилтепа, Ғиждувон, Шофиркон ерларини зўрға суғорарди. Бухоро областининг қолган етти-саккизта райони эса бутунлай қақраб қолганди — на суғорадиган, на ичадиган сув бор эди.

Тез орада Зарафшондан келаётган сувнинг ерларни суғоришга яраши, аммо уни ичимлик сув сифатида ишлатиш мумкин эмаслиги маълум бўлди. Нега десангиз у Навоий шаҳри ерости қувурлари (канализация)дан, комбинат ва корхоналаридан чиқаётган ҳамда ГРЭС ускуналарини ювиб ифлосланган заҳарли сув эди.

— Қани, пастга тушамизми? — хаёлимни бўлди домла Ҳусенов ва гапида давом этди: — Шундай қилиб, биз Зарафшон сувини ичишдан маҳрум бўлдик, Кармана неча юз гектарлаб экин экиб юрган еридан ажралди. Малик чўли цемент заводининг кукунлари ва комбинатнинг заҳарли ғуборлари билан қопланди, Қизилтепа, Ғиждувон, Шофиркон ва бошқа районларнинг экин майдонлари, боғлари, табиати, ҳавоси заҳарли моддалар аралашмасига тўлиб-тошиб кетди. Бунинг устига ҳар йил бир неча марталаб ерларга солинаётган маъдан ўғитларни, ҳашаротларга қарши ишлатилаётган, пахтанинг баргини тўкиш учун сепилаётган заҳру заққумни айтмайсизми?..

Тепаликдан тушаётиб шеригимга зеҳн солдим. У анча ташвишли, ич-ичидан изтироб чекаётган эди. Шу чоқ Сафар Ҳусен ўғлининг 1930-йилларда ўрта маълумотли ёш йигит сифатида Бухоро шаҳрида очилган муаллимлар тайёрлаш олти ойлик курсини битириб ўз қишлоғимизга қайтгани, ўшандан бошлаб эллик йилга яқин — аввал бошланғич синфларда, кейинчалик Бухоро педагогика институтини сиртдан битиргач юқори синфларда муттасил ўқитувчилик қилиб келгани, яқиндагина кексалик дам олишига чиққани, бу орада етти йил Совет Армияси сафида хизмат қилиб, Финляндия билан бўлган урушда, Ғарбий Украина ва Ғарбий Белоруссияни озод қилишда қатнашгани, сўнгра Улуғ Ватан урушида иштирок этиб, орденлар ва медаллар билан юртга қайтгани, элнинг юзлаб, балки минглаб фарзандларига сабоқ ва тарбия бергани кўз олдимдан ўтди...

Биз машинага чиқиб йўлга тушдик. Кўрган ва эшитганларимдан бироз саросимада эдим. Бу ерларга аҳён-аҳёнда бўлса ҳам келиб турардим. Лекин негадир бунақа ҳодисаларга эътибор бермаган эканман... Бунинг учун ўзимни койидим, ич-ичимдан хафа бўлдим. Биз чўл этаги ёқалаб Зарафшон бўйига келдик. Мана, халқ тилида қадимлардан сўйланиб келаётган Хуросонтепа. Бу тепа ҳақида турли-туман афсона-ю ривоятлар ҳам мавжуд. Неча асрлардирки, Зарафшон дарёси унинг пойи-остонасига бош уриб мавжланиб оқади. Тўғрироғи — оқар эди. У пайтларда Зарафшон дарёси, айниқса баҳор ва ёз ойларида тўлиб-тошиб, ўзанига сиғмай, қирғоқларидан чиқиб, пишқириб оқарди. Ҳаттоки икки ёнидаги тўқайзорларни босиб, кўприкларни бузиб, дамбаларни қулатиб, экинзор ва боғларни, молхоналарни ювиб кетган пайтлари ҳам бўлган. Дарёнинг икки ёнида ястаниб ётган зумраддай пичанзорларда, майсалари белбоққа урадиган тўқай ва яйловларда, юлғунзору бутазорларда турфа ҳайвонлар тирикчилик қилар, беданаю қирғовулдан тортиб тустовуққача ўнлаб турдаги қуш ва паррандалар яшар, биз бўлсак эрта баҳордан кеч кузгача шу ерларда мол боқардик. Ҳаммадан ҳам Зарафшоннинг олтинқанот хонаки балиқларини демайсизми? Бу хил тилла балиқлар Америка қитъасидаги Миссисипи ҳамда Испания ва Франция чегаралари туташган тоғлардан оқиб тушувчи Гав-де-По дарёларидагина учрайди. Зарафшон ўша замонларда Самарқанд вилоятини сувга сероб этиб, Бухоро водийсини ўзининг олтин зарралари билан тўкин-сочин қилиб, қолган сувини Бухоронинг қуйи этагига — Қоракўл ва Олот районларидаги туз конларига элтиб қуярди. Бир замонлар Зарафшон сувининг озроқ қисми Амударёга бориб қуйилган экан. Такроран айтаман: яқин-яқинларда ҳам Зарафшон тўлиб оқар, қирғоқларга сапчиб, кишининг кўнглига севинч, кўзига қувонч бағишларди. Унинг тўқайлари ва адоқларида юзлаб, минглаб қорамоллар, қўй-эчкилар ўтлашар, бунинг устига ўша ерлардан қанчадан-қанча мол озуқаси йиғилар, пичан ғарамлари бунёд этиларди. Энг муҳими — Зарафшон сувидек ширин сув оламда йўқ эди, уни ичган одам роҳат қиларди.

Ҳозир-чи? Бугунги кунга келиб бир дунё ўзгаришлар, тўғрироғи — бузилишлар рўй берди. Биз юқорида қисман таъриф қилганларимиз гўёки тушда кўргандай бўлиб қолди. Хўш, не бало ёпирилиб келди? Аввало, умуман республикада, жумладан бу ерларда ҳам пахта яккаҳокимлиги бошланди. Унинг майдонларини кенгайтириш керак эди: боғлар ва токзорлар йўқ бўлди, бир ёғи одамларнинг остонасигача, бир ёғи дарёнинг лабигача — бедапоя борми, тўқайми, адоқларми, полиз пайкалларими, яйловми, қирми, адирми— ҳаммаси текисланиб чигит экиладиган бўлди. Ҳатто томорқалар ҳам қисқартирилди, кишиларга уй-жой учун ер ажратишлар тўхтатилди. Ҳаммаси пахта учун! Ҳаммаси пахта учун! Бунинг устига Малик чўлида, Ўртачўл минтақасида, Жилвон ариғи бўйларида, Зарафшон ёнбағирларида — қаердаки имкони бўлса янги ерлар очиш, ўзлаштириш авж олиб кетди. У ерларда ҳам, табиийки, яна чигит экиш давом этди.

Бу орада, юқорида зикр этганимиз сабабларга кўра Зарафшонда сув кескин камайди, дарё деганимиз ўртача бир ариққа ўхшаб қолди. Оқиб турган ўша озгина сув ҳам ичишга ярамас ҳолга тушди.

Шу зайлда оби ҳаёт масаласи кун тартибида кўндаланг турган муаммога айланди. Бухоро вилоятининг шимолий районларига, шунингдек янги ўзлаштирилаётган ерларга кўплаб сув керак эди. Нима қилиш керак? Халқ Амударёга мурожаат этди. Дастлаб Аму-Бухоро каналининг биринчи навбати, кейин иккинчи навбати, сўнгра эса кейинги навбатлари қазилиб, бирин-кетин ишга туширилаверди. Сув келганда карнай-сурнайлар янгради, қарсаклар чалинди, қадаҳлар кўтарилди, мадҳу санолар айтилди... Лекин бу ишларнинг нима билан тугаши ҳали ҳеч кимнинг хаёлига келмаган эди. Ўша Аму-Бухоро каналининг бир шохобчаси Қизилтепа шаҳрини айланиб ўтиб, Малик чўли этаги орқали Зарафшон дарёсига қўшилди. Бу каналдан, гарчи лойиҳадаги миқдори 50 куб. бўлса ҳам, аслида 20 куб. атрофида сув оқиб турибди, у ҳам ёз ойларида. Малик чўлидан канал ўтказишга ўтказишди-ю, аммо уни бетонлаштиришни бирор киши ўйлаб кўрмади. Сув оқаверди. Бир томонда — чигит экилаверди, планлар йилдан йилга ошиб бораверди, етмаганига қўшилиб ёзилаверди, мукофотлар, унвонлар берилаверди. Иккинчи томонда эса бетон қилинмаган канал суви ер бағрига сингиб, ҳамма ёқни шўр босиб кетди.

Қизилтепа шаҳри, шаҳар шамойилидаги Бўстон посёлкаси, «Ёш ленинчи», «Ўзбекистон», Жданов номли, «Меҳнат—роҳат» колхозлари, «Бўстон» совхозининг ўнлаб қишлоқларини захқоплаб, корхоналар, мактаблар, турар жойлар, жамоат бинолари тузли сув исканжасида қолди, мевазор ва токзорлар шўр зарбидан қурий бошлади, экинзорлар ишдан чиқиб, туз сепгандек оқариб қолаверди. Ҳаттоки Қизилтепа шаҳрининг баъзи ерларида кўлча-ю кўлмакчалар пайдо бўлди. Начора? Захкашлар, зовурлар қазилди, захсувлар Зарафшонга оқизилди... Аммо аҳвол деярли ўзгаргани йўқ. Бундай бир аснода қишлоқларда маҳаллий совет ташкилотларидан қандайдир вакиллар пайдо бўлишиб, Зарафшон сувини ичишни ман қилдилар, ҳар бир ҳовлида ер ости сувини тортиб берадиган биттадан насос ускунали, сув кранлари қурилди. Одамлар гўёки тоза сув ичадиган бўлишди. Лекин экинлар, мевазорлар, полизлар ҳамон ичишга яроқсиз деб топилган ўша сув билан суғорилар, моллар ўша сувдан ичарди. Шунга кўникишди. Бунинг устига виждонини аллақачонлар нафсониятга қурбон қилган «деҳқон»лар қовун-тарвузга дейсизми, узуму мевага, сабзию пиёзга — хуллас, ейдиган нарсанинг борига маъдан дорилар солишни авж олдиришди. (Пахта баргини тўктириш, ҳашаротларни йўқ қилиш учун давлат йўли билан сочиладиган заҳарларниям шунга қўшамиз). «Деҳқон»-ку имонини йўқотиб, газетаю журнал, радио, телевидение, қарору буйруқ, оғзаки ташвиқоту тарғиботга қулоқ солмай заҳарлашни давом эттираётган экан, наҳотки уларга тегишли давлат қонунлари йўли билан чора кўриш, бу бедодликка нуқта қўйиш мумкин бўлмаса? Бир банка заҳарланган консерва аниқланса, бир олам шов-шув қиламиз. Ахир бутун бир халқ заҳарланаяпти-ку! Бу гумроҳлик ва жиноят эмасми? Барча касалликларнинг бошланиши шундан эмасми? Ҳеч бўлмаганда маъмурий органларимиз бу хусусда бир ўйлаб кўришса адолатли иш бўларди. Ахир бир замонлар Қизилтепа ва Ғиждувон қовуни, Шофиркон узумлари бутун юртга машҳур эди! Ўнлаб хил ширин-шакар меваларни демайсизми! Қани ўшалар? Ушбу нозу неъматларнинг деярли йўқ бўлиб кетиши, нархларининг 3—4 баравар қимматлашуви, борлариям еб бўлмас даражада таъмсизланиб кетиши сабабларини кимдан сўрайсиз? Ким жавоб бера олади бу саволларга? Зеро, ҳам сўраш, ҳам жавоб талаб қилиш керак!

Бир вақт денг ҳалиги маҳаллий совет ташкилотларининг вакиллари яна пайдо бўлишди. Бу гал улар ҳовлиларда ўрнатилган кранлардан сув ичмасликни тавсия этишди. Негаки эндиликда Қизилтепа, Ғиждувон, Шофиркон ва уларга туташ районларнинг ер ости сувлари ҳам заҳарланган, тўғрироғи — аллақандай хавфли дорилар билан булғанган эмиш. Шу сабабли қишлоқларда бир пайтлар мавжуд бўлган ҳовузларни қайта тиклаш ва ўша ҳовуз сувларини тинитиб истеъмол қилиш лозим эмиш.

Хўш, аслида не ҳодиса рўй берди? Мутахассисларнинг айтишларича, Қизилқум даштининг Жилвон ариғига туташ этагида (аҳоли зич яшайдиган жойлардан тахминан 60—70 километр масофада) давлат учун зарур «хом ашё» конлари аниқланиб, у ерда пармалаш усули билан ўша қазилма тортиб олина бошланибди. Натижада «уяси бузилган» инсон ва барча тирик мавжудот учун ўта хавфли «хом ашё»нинг бир қисми чор атрофга тарқаб, ер ости сувларини булғабди. Аниқроқ айтганда, бу — ер ости сувларини «жароҳат»лаган «иккинчи Чернобиль» эди!

Энди ўйлаб қаранг: ер усти сувини ичиб бўлмаса, ер ости сувини ичиб бўлмаса — бу нечук фожиа? Халқ нима қилсин, қаерга борсин? Арзидодини кимга айтсин? Айтмади дейсизми? Айтди, елди, югурди! Аммо додига ким қулоқ солди? Ким юрак қилиб бу гапларни «юқори»га айта олди? Ҳамма фалокат шунда эди...

Ҳозирги аҳвол шундай. Аммо одамлар орасида: «Самарқанддан қувурлар орқали ичимлик сув келармиш» деган афсонанамо бир гап юрибди. У сув қачон, қайси беш йилликда келади — буни ҳали ҳеч ким билмайди. Шу ерда бир тўхтаб, юқорида баён этилганлардан айрим хулосалар чиқарсак...

(Давоми бор).

ОЗАРБАЙЖОН ВА АРМАНИСТОНДАГИ ВАЗИЯТ

БОКУ. Нахичеван АССР, Тоғли Қорабоғ автоном областида, бошқа регионларда турмуш тобора изга тушиб бормоқда. Республика пойтахтида ўнлаб корхоналар, жамоат транспорти, хизмат муассасалари тўла ҳажмда ёки қисман ишлаб турибди. 26 Боку комиссари номидаги нефть-газ қазиб чиқариш бошқармасининг меҳнатчилари ўн кунлик танаффусдан кейин кон қудуқларни тубдан ва ер остида ремонт қилишга киришдилар.

— Кечқурунга бориб 20 тага яқин кон-қудуқ қайта тикланди, — деди нефть-газ қазиб олиш бошқармасининг бошлиғи К. Керимов. — Фақат шу кон-қудуқларнинг ишга туширилиши билан аҳвол бутунлай ўнгланмайди, албатта. Чунки январь ойининг ўтган ўн кунлиги мобайнида коллектив 10 минг тоннадан кўпроқ ёқилғини қазиб чиқармади. Ҳозир конларимиздаги ҳамма кон-қудуқларнинг салкам учдан бири, яъни 650 та тебранма станок ремонтталаб бўлиб турибди ва уларда техника етишмайди. Уларни ишга тушириш учун камида уч ой зўр ғайрат билан ишлаш керак бўлади.

Ҳозир «Кировнефть», «Азизбековнефть» нефть-газ қазиб олиш бошқармаларида ва тармоқнинг бошқа меҳнат коллективларида ҳам аҳволни ўнглаб олишга, нефть қазиб чиқаришда январь ойида йўл қўйилган қолоқликни тугатишга интилиш борлиги сезилиб турибди. «Азнефть» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори А. Жаъфаровнинг ТАСС мухбирига айтишича, тушунтириш ишлари олиб борилмоқда, мураккаб вазиятдан чиқиш учун аниқ-равшан чора-тадбирлар биргаликда белгиланмоқда.

Запасдаги жангчилар тузган ташкилотнинг аъзолари Бокунинг турли районларида ҳуқуқ-тартиботни таъминлашда ҳарбий хизматчиларга ва ҳуқуқни ҳимоя қилиш органларига ёрдам бермоқдалар. Хонлар районида қурол-яроқларни ихтиёрий равишда топшириш давом этмоқда. Ўтган кеча-кундуз давомида ўқ отиладиган 112 та қурол, шу жумладан 48 та автомат ва пулемёт ҳамда ёндирувчи аралашма солинган 495 та шиша топширилди ва тортиб олинди.

Қочоқларнинг жўнаб кетиши камаймоқда. Аҳоли орасида рўй берган воқеаларнинг ҳақиқий сабабларини тушуниш, осойишта турмушга қайтиш муддаоси кучаймоқда.

Шу билан бирга экстремист гуруҳлар ҳали ҳам ҳарбий маъмурларнинг, партия ва совет органларининг, барча соғлом кучларнинг корхоналар, транспорт, ўқув юртлари, оммавий ахборот воситалари ишини қайтадан бошлаш ва таъминлаш соҳасидаги чора-тадбирларига тўсқинлик қилишга уринмоқдалар. Иш ташлашни давом эттиришга чақирувчи варақалар тарқатилмоқда. Озарбайжон темир йўлида юк ортилган 188 та состав тўхтаб турибди.

«Шаҳарнинг барча аҳолисини иғвогарликка учмасликка, миллатчиликнинг ҳар қандай кўринишларига кескин зарба беришга, мишмишлар ва саросималик тарқатилишига йўл қўймасликка чақираман, — деб таъкидланади Боку ҳарбий комендантининг мурожаатномасида. Одамларнинг ҳис-туйғуларини қўзғатишга уринишлар, осойишта ишламоқчи бўлган кишиларга ҳар қандай зуғум қилиш нақадар тез тўхтатилса, бокуликлар шу қадар тезроқ бемалол яшай бошлайдилар».

29 январда Озарбайжон Компартияси Марказий Комитетининг биносида оммавий ахборот воситаларининг вакиллари учун матбуот конференцияси бўлиб ўтди, уни республика Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Я. Зейналов ўтказди.

Озарбайжон ССРнинг Тоғли Қорабоғ автоном областидаги вазият мураккаблигича қолмоқда. 29 январда бошланган иш ташлаш бу ердаги аҳволни баттар ёмонлаштирди.

Совет Армияси ва ички қўшинлар қисмларининг куч-ғайрати билан Степанакерт-Шуша-Лочин-Горис автомобиль йўли тозаланди ва ундаги тўсиқлар олиб ташланди. Степанакерт-Лочин маршрутида автомобиль қатнови бошланди. Давлат хавфсизлиги органлари «Ўзини ўзи мудофаа қилиш отрядлари» деб аталган отрядларнинг экстремистик кайфиятидаги 13 раҳбари ва ташкилотчисини қўлга олди, улар узоқ вақт мобайнида миллатлараро адоватни кучайтиришга ва СССР Олий Совети Президиумининг қарорларини бажаришга тўсқинлик қилишга уриниб келган эдилар.

Арманистон ССРда Арманистон билан Нахичеван АССРнинг чегара районларидан қуролли отрядларни олиб кетиш соҳасида эришилган битимни бажариш давом этмоқда. Ереванга, зилзила содир бўлган районларга озиқ-овқат, ёқилғи, қурилиш материаллари етказиб беришдаги узилишлар сабабли келиб чиққан ижтимоий-иқтисодий беқарорлик эса вазиятни чигаллаштирмоқда.

Республикада илгари жангарилар босиб олган танк, пиёдаларнинг жанговар машинаси, бронетранспортёр, 8 та ўрмаловчи ва ғилдиракли машина, дўл тарқатувчи учта тўп 28 январь куни тортиб олинди.

Фаол сиёсий ва маъмурий чора-тадбирлар натижасида чегара қўшинлари Озарбайжон ССРнинг бутун участкасида Давлат чегараси муҳофазасини амалда тиклаб олдилар. Мамлакатга яширин йўл билан қурол-яроғ келтириш йўлидаги уринишлар даф қилинди. 26—28 январь кунлари белгиланган жойларда чегарадан ўтишга уринган 400 га яқин киши ушланди. Яширин йўл билан олиб ўтилмоқчи бўлган 6 та тугундаги контрабанда моли, салкам 2 миллион эрон риали миқдоридаги пул, 300 та тилла танга, бошқа қимматбаҳо буюмлар тортиб олинди.

Умуман маҳаллий аҳоли, жамоат ташкилотлари чегарадаги тартибга риоя этилишини таъминлашга ёрдам бермоқда.

(ТАСС).

ЯНГИ ШЕЪРЛАР

ШУҲРАТ

ДУНЁ СИРИ

Мен сени севибман: сойдаги сувлар,
Сув эмас, бошқача, нурмикан буткул!
Мен сени севибман: даҳшат ,қўрқувлар,
Шубҳалар барчаси ўтмас чақа пул!
Кўкдаги юлдузнинг тили бор гўё,
Жаранглаб сўзлайди, қалбим тинглайди.
Кенгайиб кетгандек кечаги дунё,
Гўёки оламнинг яшарган пайти!
Тошларнинг жони бор, деворнинг кўзи,
Ҳаммаси нимадир мендан кутади.
Ўткинчи кишининг ҳар оддий сўзи
Қалбимга қувончдан лавҳа битади.
Дунёда алам йўқ, аччиқ-чучук йўқ,
Дунёда ўлим йўқ, ҳасад йўқ гўё.
Муродга етмайди ёвуз отган ўқ,
Гўёки нур билан йўғрилган дунё.
Кошкийди шу ҳолда қолса бу дунё,
Шу кайфда яшасам умрим борича.
— Йўқ,— дейди аллаким,— бу мумкинмас асло,
Оқ билан қораю аччиққа ширин...
Шунда бил дунёнинг муқаддас сирини!

ФОЛ

Сен менга фол очдинг: «Эс-ҳушинг бутун,
Чиройли хотин ҳам оласан, йигит.
Лекин бил, кўзингга гоҳ аччиқ тутун
Бурқсайди рақибинг, кўнгли қора, хит.
Баъзида пистирма қўяр йўлингга,
Ўзи ботинмаса одам ёллайди.
Ўзи сололмаса занжир қўлингга,
Орқангдан миш-мишу ғийбат йўллайди.
Кўзингни очиб юр ва ўйлаб гапир,
Сен шунда доимо бўласан ғолиб...»
Ҳаммасини биламан, рост айтдинг, кампир,
Ўзимга сўзладинг кўзимдан олиб!
Лекин сен айтмадинг ўша рақибим —
Исмини, ишини, турар ерини.
Унда мен бемалол топиб ўша ким
Ибратга очардим унинг сирини!
Билмайсан! Демак, сен чин фолбин эмас!
Тур йўлда ўтирма,
Ёлғон лоф урма!

УМИДИМ СЕНДАН

Мен туғилдим айни пайтида,
Дунё мени олди қаршилаб,
Гоҳ кўтариб юмшоқ кафтида,
Гоҳ югурди тишида тишлаб.
Ўтга отди дунё ногаҳон,
Ўтдан чиқдим омон ва ғолиб.
Талвасада ҳали ҳам жаҳон,
Ҳамон яшар ташвишда ёниб!
Дунё яшар кўзини боғлаб,
Шу дунёда мен ҳам юрибман.
Дунё мени севар ардоқлаб,
Мен дунёни асраб турибман.

* * *

Кўзларингда қалбинг яшириб,
Бошинг эгиб қарама ерга.
Ахир, ўсдик боғларга кириб,
Қўл ушлашиб гоҳ бирга-бирга.
Энди нега кўзинг яшириб,
Муҳаббатинг тутасан пинҳон!
Севги, ахир, юракка кириб
Кўз орқали сайр этар жаҳон.
Кўзларингни яширма мендан,
Бутун орзу-умидим сендан.

Шу кунларда республикамиз мактабларида ўқув йилининг ҳал қилувчи — учинчи чораги қизғин давом этмоқда. Марғилондаги 8-мактабда ишлаб турган «Ёш математиклар» тўгараги эса ўғил ва қизларнинг синфда олган билимларини мустаҳкамлашга ёрдам бераётир. У ерда болалар геометрик шакллар ясашади, масала ечадилар, тажриба алмашадилар.

А. ЧАПЛИГИНА олган мана бу суратда тўгарак раҳбари Юлдузхон Днёрова 6-«Б» синф ўқувчилари билан машғулот ўтказаётган пайт тасвирланган.

«ҚЎНҒИРОТ» ТАРОНАСИ

«Қўнғирот» фольклор-этнографик ансамблининг ташкил топганига ҳали икки йил ҳам бўлгани йўқ. Аммо Ленин йўли районидаги «СССР 50 йиллиги» совхозининг бу коллективи нафақат Сурхондарё области, балки республика миқёсида довруғ қозонди. Боиси — қобилиятли санъаткорлар ўз куй ва қўшиқлари билан меҳнаткашларга сидқидилдан хизмат қилишаяпти. Улар томонидан ижро этилаётган «Алла», «Ўйнанг момо, ўйнанг», «Ёр-ёр» каби қўшиқлар, «Келинчак», «Эски бадаш» сингари чанқовуз куйлари кўпчиликка манзур бўлаяпти.

Айниқса Ойсоат Мўминова, Қизлархон Чориева, Холмўмин Қурбонов, Амир Юсупов ва бошқа лапарчи ҳамда дўмбирачи бахшиларнинг ҳар бир чиқиши томошабинларга завқ-шавқ бағишламоқда.

— Бизга Термиз давлат педагогика институтининг фольклоршунос мутахассислари яқиндан ёрдам беришмоқда, — дейди ансамблнинг бадиий раҳбари Қўшоқ Жўраев. — Унутиб юборилаётган лапар ва термаларни қайтадан тиклаш ниятида кўплаб кексаларнинг ҳузурида бўлаяпмиз.

Шуниси қувончлики, коллектив санъаткорлари яқинда бўлиб ўтган фольклор-этнографик ансамбллари область кўригида фахрли иккинчи ўринни эгалладилар. Бу муваффақият уларни янада руҳлантириб юборди.

Т. ЭШКЕЛДИЕВ.

ОТАХОНЛАР ҲИММАТИ

«Қари билганни пари билмас», «Қариси бор уйнинг париси бор»... Тилимизнинг жавоҳирлар сандиғидан кексаликка доир бундай ҳикматли сўзлар, мақол ва ибораларни истаганча топиш мумкин. Пиру бадавлат нуронийликни улуғлаш, қарияларни эъзозлаб-ардоқлаш халқимизда қадимдан миллий удумга айланган. Бинобарин, узун умр йўлини босган отахонларимиздаги донолик, бой ҳаётий тажриба эса катта-кичик хайрли ишларда бизга доимо кўмакдошдир.

Пайариқ райони маркази — Наримонов қишлоғида Улуғ Ватан уруши жанггоҳларида қон кечган, ижтимоий ҳаётнинг турли соҳаларида фидокорона меҳнати туфайли эл-юрт ҳурматини қозонган пиру бадавлат қариялар анчагина. Болта Тойиров, Очил Бозоров, Қувват Давронов, Хайри Ёдгоров, Ҳиммат Улашев... Рўйхатни яна давом эттириш мумкин.

Диққатга сазовор томони шундаки, оқсоқоллар яқинда йиғилиш ўтказиб, райондаги уруш ва меҳнат ветеранларига, барча меҳнаткашларга мурожаатнома қабул қилишди. Унда ҳозирги пайтда кўпчиликни қизиқтираётган муҳим масалалар атрофлича қамраб олинган. Жумладан, мурожаатномада қишлоқ оқсоқоллари, барча аҳоли ўлкамизда янги боғ-роғлар, гулзорлар яратиш, ажратилаётган томорқа ерларидан оқилона фойдаланиш, шахсий ёрдамчи хўжаликларда чорва моллари боқиб, мўлкўлчилик ишига муносиб улуш қўшиш, аҳоли пунктлари, кўчалар, ҳовли-жойларда ободончилик, саранжом-саришталик, болалар ва ёшлар тарбияси — кўпчилик куч-ғайратини талаб этувчи барча юмушларда камарбаста бўлишга, қайта қуришда фаолроқ қатнашишга даъват этилади.

Ҳар бир сатри мамлакат, эл-юрт тақдирига бефарқ қарамаслик, оталарча куюнчаклик ҳис-туйғуларига йўғрилган мазкур мурожаатнома районнинг турли бурчакларида акс садо берди. Колхоз ва совхозларда оқсоқоллар йиғилишлари ўтказилди. Уларнинг даъвати ва иштирокида хайрли ишларга қўл урилди. Куз ва қишнинг илиқ келишидан фойдаланиб, боғ-роғлар яратиш соҳасида бирмунча юмушлар бажарилди. Жумладан, далаларни қор босгунига қадар райондаги Навоий номли колхозда 8 гектарлик янги мевазор боғ яратилди. Қариялар уни «Дўстлик боғи» деб атадилар.

Биз отахонларнинг Карл Маркс номли колхоз бригадаси дала шийпонида ташкил этилган бир пиёла чой устидаги дилкаш гурунгида қатнашдик. Шийпонда турли ноз-неъматлар қўйилган тўкин дастурхон атрофида қизғин фикр алмашинди. Қариялар хўжаликнинг якунланган йилдаги ютуқларини мамнуният билан қайд этдилар. Чунончи, райондаги энг йирик мазкур пахтакор хўжалик деҳқонлари якунланган йилда 1.860 гектар майдонда мўл ҳосил етиштирдилар. Пландаги 4.970 тонна ўрнига 5.250 тонна юқори сифатли хом ашё йиғиштирилди, топшириқ 105 фоиз уддаланди. Йил бир миллион 700 минг сўм соф даромад билан якунланди. Табиийки, бу маблағнинг катта қисми иш ҳақи сифатида колхозчилар ҳамёнига тушади. Бу рақамлар, албатта, қишлоқ оқсоқолларини мамнун этди. Йиғилишда сўзга чиққан Маман Сайдонов, Қурбонбой Бердиев, Ҳамид Хидиров, Мустафо Қаршибоев, Анорбой Мирзақулов ва бошқа ветеранлар хўжалик иқтисодий аҳволини янада юксалтириш, ободончилик, коллективда маънавий иқлимни яхшилашга қаратилган қимматли мулоҳазалар билдирдилар.

Самимий мулоқот поёнида яна бир хайрли ишга бош қўшилди. Йиғилиш қатнашчилари махсус автобусларга ўтириб дала бошига келдилар. Икки байналмилалчи жангчи — Тошмуҳаммад Мардиев ва Аслиддин Болиев хотирасига яратилажак янги боғда бир тупдан мевали дарахт кўчатини ўтқаздилар. Йиғилишда қатнашган район партия комитетининг иккинчи секретари Саидвали Раҳмонов, колхоз правлениеси раиси Муҳаммад Ғаниев, хўжаликнинг бошқа раҳбар мутахассислари ҳам кўчат ўтқаздилар.

— Колхозимиздан Афғонистондаги маънисиз қирғинда қатнашган 12 йигитдан икки нафари она юртига қайтмади, — дейишди қариялар. — Мана шу олти гектарлик боғни уларнинг номи билан атадик. Янги мевазор парваришини йигитлардан бирининг отаси Кўчқор Мардиев зиммасига олди.

Куз ва қишда илиқ кунлар хийла чўзилганидан фойдаланиб, байналмилалчи жангчилар боғига кўчат ўтқазиш поёнига етди. Хўжаликда жорий мавсумда 11 гектар майдонда мевазор боғ яратиш режалаштирилган. Қолган 5 гектар майдонда кўчат экиш ишлари баҳорда давом эттирилади.

Оқсоқоллар районнинг бошқа хўжалик ва аҳоли пунктларида ҳам хайрли ишларга бош қўшмоқдалар.

М. ЭРАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ФУТБОЛ МАВСУМИ ОЛДИДАН

ҲОЛИНГ НЕ КЕЧАДИ, «ПАХТАКОР»?

Эҳтимол бу учрашувлар команда тарихига кирмас — чунки улар шериклар билан машқ учрашувларидир. Лекин уларнинг ҳар бири эсда сақланиб қолади.

Ўн тўққиз яшар Рифат Галеев Қўрғонтепанинг «Вахш» командаси дарвозасига киритган тўпини эслаб юради. Зарб билан тепилган тўп дарвозабон қўлидан чиқиб кетиб, тўр ичига кирғани учунгина эмас... Энг муҳими Рифат ёшлигидан орзу қилган команданинг «номидан ва унинг топшириғи билан» тўп киритилди. Шу ўйинда Рифат пахтакорчилар сафида биринчи бор қатнашди.

Ўттиз уч яшар Хорен Оганесян ҳам Чирчиқнинг «Сельмашевец» командаси дарвозасига киритган икки тўпни эслаб юради. У олий лигада, ҳатто мамлакат терма командасида иштирок этиб, юзлаб ўйинларда қатнашган, ўнлаб тўп киритган. Лекин бу ерда алоҳида маҳорат билан ўйнади. Чунки бу ўйин Тошкентнинг «Пахтакор» командаси билан танишишга бағишланган ўйин эди. Шериклар Хореннинг маҳоратини ҳам, ғайратини ҳам муносиб баҳолашди. Хорен Оганесян фақат ўзи тўп киритиб қолмай, унинг ўртоқларига узатган тўртта тўпи ҳам дарвозага йўналтирилди. Тренерлар аса спортга чинакам берилган бу футболчини таклиф этиш мақсадга мувофиқ бўлганлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилдилар.

«Пахтакор»нинг янги тренери Фёдор Сергеевич Новиков ҳам мавсум олдидаги ҳар бир ўйинни эслайди. У Куйбишевда «Крилья Советов» командасида ўйнаб, спорт мастери бўлган вақтда бундай ўйинларнинг кўпини кўрган. Сўнгра Уфада, кейин яна Куйбишевда, Саратовда, Астраханда ишлади, унинг спорт соҳасида педагоглик истеъдоди РСФСРда хизмат кўрсатган тренер унвони билан тақдирланди. Ниҳоят Москвада ўз устози Константин Иванович Бесков билан биргаликда пойтахт «Спартак» командасининг шон-шуҳратини тиклаш ва мустаҳкамлаш йўлида меҳнат қилди. Новиковнинг шогирди — мамлакатдаги энг яхши дарвозабон Ринат Дасаев ҳам шу командада эди. Лекин инсон фақат ўтмиш билан тирик эмас — Фёдор Сергеевич 1990 йил қишидаги мана шу ўйинларни эслаб юради. Унинг «Пахтакор» командаси ишлари, ташвишлари, режаларини ўрганиши ана шу ўйинлар билан бошланди.

Хуллас, тренер, ветеран футболчи ва ёш спортчи бу ўйинларда биринчи бор иштирок этдилар. Командага янги келган спортчилар ҳақида алоҳида тўхталиш керак. Чунки мавсум арафасида командада юз берган асосий ўзгаришлардан бири унга ёш футболчилар, яъни Ўзбекистон футбол мактаби тарбияланувчилари қабул қилинганлигидир. Тажрибали спорт педагогининг фикрича, республиканинг етакчи командаси энг юксак намуналарни кўзлаб, Ўзбекистонда футбол тараққиётининг энг яхши тенденцияларини акс эттириши ва айни вақтда республиканинг бутун футбол турмушига ҳаётбахш таъсир ўтказиши керак.

Шу муносабат билан «Пахтакор» устозлари Ўзбекистондаги барча футбол командаларини кўздан кечириб чиқишни ўз олдиларига вазифа қилиб қўйганликларини таъкидламоқчимиз. Бу «кўрик»ларни республиканинг етакчи командаси учун фақат резервлар излаш деб тасаввур этиш нотўғри бўлур эди. Бу «кўрик»лар биринчи навбатда Ўзбекистон футболининг анъаналарига, турли табақадаги командалар билан, бунинг устига ҳам тажрибали ўйинчилар, ҳам ўсмирлар, ҳам болалар билан ишлаётган жуда кўп спорт педагоглари ижоди ва меҳнатига самимий ҳурмат белгисидир.

«Кўрикка» ўттиз бир нафар ёш футболчи таклиф қилинди... Улардан қайсилари команда сафига қўшилади? Бу саволга жавоб қайтариш осон эмас. Чунки командага қабул қилиш учун фақат соф спорт фазилатларигина талаб қилинмайди — устозлар маслакдошлар коллективини тузадилар, бундай коллективда чинакам дўстлик ҳукмрон бўлиши керак.

Команданинг имкониятлари ҳозир ҳам жуда юқори — ҳатто етакчи футболчилар группаси кетгандан кейин ҳам «Пахтакор» ҳар қандай рақиб билан муносиб беллаша олади. Унинг ишончли негизи мавжуд: командада ажойиб кекса авлод ўйинчилари ҳам, маҳорат чўққисини эгаллаётган спортчилар ҳам бор. «Пахтакор»га баъзан навбатдаги ўйинга руҳий жиҳатдан тайёргарлик кўриш... «кайфият» етишмай қоларди. Бир учрашув ажойиб, қизиқарли ўтса, иккинчи ўйин томошабинларнинг ҳафсаласини пир қилар эди. Шунчаки малакали ўйинчиларни танлаш эмас, балки чинакам аҳил командани вужудга келтириш, касбга чинакам меҳр қўйган ёшларни танлаш — мураббийларнинг асосий мақсади бўлди.

Команда «штаб»инининг ўзи ҳам ана шундай бирлик ва ҳамжиҳатликнинг ишонарли намунасига айланди. Ўзи раҳбарлик қилган коллективларни юқори босқичга олиб чиққан Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган тренер Виктор Васильевич Борисов, командани илмий жиҳатдан таъминлашни ўз зиммасига олган педагогика фанлари кандидати Асқар Имомжонович Толибжонов, Ўзбекистон футболининг ветерани Михаил Артемьевич Вартазаров Ф. С. Новиковнинг ишончли шерикларидир.

— Лекин коллектив бирданига вужудга келмайди, анъаналар ва янгиликлар бир-бирига чатишиб кетгандагина аҳил коллектив вужудга келади, — дейди Фёдор Сергеевич. — Гап фақат давомийлик ҳақида бораётгани йўқ. Командага янги қабул қилинган спортчи чинакам истеъдодли ва меҳнатсевар бўлса, у фақат шогирд бўлиб қолмайди. Вақти келиб командага, унинг ўйинига ўз ҳиссасини, ўзига хос янгиликларни киритади.

Лекин гап мутлақо «Пахтакор»ни бошқа коллективлар ҳисобидан кучайтириш тўғрисида бораётгани йўқ. Бу икки томонлама ҳаракат қилинадиган йўлга ўхшайди: республика ва бутун мамлакат миқёсида футболнинг барча иштирокчилари тағин ҳам кучлироқ бўлишлари керак.

Келинг, текшириб кўрайлик: спортчини бошқа бир коллективга юбориш ўз командасини заифлаштириш бўладими? Бу қандай кўз билан қарашга боғлиқ. Мисол учун «Пахтакор» икки йигитга — Миржалол Қосимов билан Андрей Пятницкийга мамлакат ёшлар терма командасига қўшилишга оқ йўл тилади. Башарти улар контрол ўйинларда ва ўртоқлик учрашувларида ўзларини кўрсата олсалар, уларни асосий составга киритадилар, у ҳолда йигитларнинг терма командага «командировкаси» мавсум давомида тахминан 140 кун давом этади. Бу эса «Пахтакор» 18—19 ўйинни ўзининг асосий ярим ҳимоячиларисиз ўтказади, деган маънони билдиради. Лекин иккинчи томондан қаралса, етакчи футболчиларнинг арзийдиган дублёрлари бўлиш ҳуқуқини киритиш учун соғлом рақобат вужудга келади, бунинг устига — энг муҳими — Қосимов билан Пятницкий терма команда тажрибасини, халқаро учрашувлар практикасини «Пахтакор»га олиб келадилар. Бунинг устига юқори босқичдаги турнирларда қатнашиш, моҳир футболчилар билан ёнма-ён тўп суриш, таниқли педагогларнинг маслаҳатлари қанчалик фойдали эканлигини ҳар бир спортчи билади.

«Пахтакор» ҳозирнинг ўзидаёқ команданинг янги раҳбарига боғлиқ бўлмаган вазият туфайли бўшаб қолган ўринларни мавжуд резервлар асосида нисбатан ишончли равишда тўлдириши мумкин эди. Лекин гап фақат моҳир ўйинчини танлаш ёки алоқаларни тиклаш тўғрисида бораётгани йўқ. Шу дақиқалардаги вазифаларни истиқболдаги вазифалар билан боғлай билиш керак. Худди шу ўринда турли авлод спортчиларининг дўстлиги ва алоқалари талаб қилинади.

«Пахтакор»нинг синовдан ўтган дарвозабони Александр Яновский билан унинг ёш шериклари — Тошкентнинг «Трактор» командасидан Герман Безденежних ва Қўқондаги «Автомобилчи» командасидан Евгений Рохалин ўртасида вужудга келган яхши алоқалар бунга мисол бўла олади.

Ветеранлар — тренерлик фаолияти билан шуғулланиш ниятидан команда манфаатларини кўзлаб воз кечган Сергей Бондаренко, Геннадий Денисов, Мустафо Билолов ҳимоя чизиғини ташкил этувчи ёш спортчиларни ўз қанотлари остига оладилар.

Икки ўйинчини СССР терма командасига командировка қилаётган ярим ҳимоя ва ҳужум чизиғининг шаклланиши қийинроқ бўлади. Лекин бу ўринда ҳам ишончли таянч, истиқболли ёшлар тўғрисида гапириш мумкин. Марат Кабаев, Игорь Шквирин, Азамат Абдураимов, Сергей Ковшов, Андрей Микляевлар билан бирга «Шаҳрисабз»дан Рифат Галеев, Талгат Шейхамедов, Самарқанднинг «Динамо» командасидан ўтган Илҳом Шарипов, Замир Селимов, Улуғбек Рўзимовлар майдонга тушадилар...

Айрим футболчилар машқда ва контрол ўйинларда қайта-қайта синовдан ўтказилмоқда. Янги қабул қилинган футболчиларга улар мақсаднинг муштараклигини ҳис этишлари учун алоҳида эътибор берилмоқда.

«Пахтакор» хўжалик ҳисобидаги спорт футбол клуби таъсис этилгач, коллективда алоҳида муҳит ҳукм сурмоқда. Спортчиларга нисбатан талабчанлик ортаяпти — уларнинг тайёргарлигига, эҳтиёжларига, қизиқишларига катта эътибор берилмоқда. Чунончи, футболчилар клубнинг муштарак вазифаларига ўзлари қўшадиган ҳисса билан моддий таъминот ўртасида бевосита алоқа борлигини ҳис этдилар, аниқ-равшан ижтимоий кафолатлар пайдо бўлди. Ҳозирнинг ўзидаёқ йигирмага яқин футболчи шартнома тузди. Шартномада профессионал футболчиларнинг ҳуқуқлари ва вазифалари аниқ белгилаб қўйилган, клуб манфаатлари баён этилган.

Шуниси диққатга сазоворки, хорижий шериклар ҳам профессионал клуб билан алоқа ўрнатишга уринмоқдалар. Чунончи, тошкентликлар расмий учрашувларда команда ҳомийси — Ғарбий Германиядаги «Гут Брот» фирмаси эмблемаси тасвирланган формада қатнашадилар. Бир қанча маҳаллий корхоналар билан ўзаро манфаатли алоқалар йўлга қўйилмоқда.

— Ўзбекистондаги кенг жамоатчилик, спорт ташкилотларининг футболга муносабати бизни қувонтирмоқда, — деди Фёдор Сергеевич Новиков.— Биз машқ ўтказадиган ажойиб базамиз бор, тегишли ташкилотлар клуб эҳтиёжларини яхши англамоқдалар. Ҳаммамиз мавсумдаги асосий ўйинларни муносиб ўтказишни хоҳлаймиз.

Т. ГОЛУБКИНА,
Е. ЕФИМОВ,
ЎзТАГ мухбирлари.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

СССР терма командаси бу йил ёзда навбатдаги жаҳон биринчилиги ўтказиладиган Италияга йўл олди. Мақсад шуки, бу ерда йигирма кунлик машқлар йиғини бўлади. Бу футболчиларимизнинг бўлажак жаҳон биринчилигига тайёргарлик тадбирлари жумласидан ўрин олган. Команда устози В. Лобановский билан СССР Футбол уюшмаси техник комитети раиси Н. Симонян яқинда шу ҳақда ахборот бердилар.

Футболчиларимиз Италия сафари чоғида бўлажак ҳал қилувчи баҳсларга тайёргарликни ўртоқлик учрашувларида синаб кўрадилар, финал матчлари ўтказиладиган шаҳарлар билан танишадилар, маҳаллий иқлим шароитларига мослашадилар.

Шундай қилиб, СССР терма командаси аъзолари жаҳон биринчилигига пухта тайёргарлик кўраяптилар. Кучли футболчилар жам бўлиб, машқларга зўр беришаяпти. Чет эл клубларида ўйнаётган совет чипор тўп усталари эса улар сафига кейинроқ келиб қўшиладилар.

СУВ ТУПИ

Ватанимиз пойтахти — Москвада Альфред Болен соврини учун кучли командалар ўртасида халқаро мусобақа бўлиб ўтди. Финал баҳсларида мамлакатимизнинг Ҳарбий-денгиз флоти марказий спорт клуби, Ғарбий Берлиннинг «Шпандау-04», Югославиянинг «Юг» ва Венгриянинг «Тунгсрам» коллективлари қатнашдилар.

Халқаро мусобақа ғолиби дастлабки икки клуб ўртасидаги учрашувда аён бўлди. Маълумки, сув тўпи бўйича баҳслар тўрт бўлимдан иборат. Совет ва немис ватерполчилари ўртасидаги ҳал қилувчи бу учрашувнинг ҳар бир бўлими қизғин кураш остида ўтганлигини, ташаббус гоҳ у, гоҳ бу томонда бўлганлигини, бирор командa ҳисобда илгарилаб ололмаганлигини таъкидлаш керак. Пировардида беллашув 11:11 ҳисобида тугади. Бу Ҳарбий-денгиз флоти марказий спорт клубига беш очко тўплаб, биринчи ўринни эгаллаш имконини берди. «Шпандау-04» командаси тўрт очко тўплаб, иккинчи ўринни олди.

ХОККЕЙ

Шайбали хоккей бўйича СССР биринчилигининг олий лигасида бир ҳафталик танаффус эълон қилинди. Олтин медаллар учун курашаётган кучли ўн командага шу орада нафасни ростлаб олиш имконияти туғилди.

Олий лигада ҳозиргача 35—36 тадан учрашув ўтказилди. 57 та очко жамғарган Воскресенскнинг «Химик» командаси кучли коллективлар ўртасида карвонбошилик қилаяпти.

Пешқадам бу клубнинг ўтган турда иккинчи ўринда бораётган Москва динамочиларига ўз майдонида 1:3 ҳисобида ютқазиб қўйиши ғолиблик учун курашни кучайтириб юборди. Энди олтин медаллар учун уч команда баҳс юритмоқда. Булар юқорида эслатилган «Химик», «Динамо» (Москва) ва МАСК коллективларидир. Кейинги икки команда «Химик»дан бор-йўғи бир-уч очко орқада бормоқда.

Олий лиганинг кучли ўн командаси навбатдаги учрашувларни 6 февралда ўтказишади.

ХРОНИКА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ўртоқ Марат Абдуқаҳҳорович Ғойибов бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан уни Ўзбекистон ССР нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитети раиси вазифасидан озод қилди.

Муҳаррир
А. Ғ. МУХТОРОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА КЎРИНГ

2 ФЕВРАЛЬ, ЖУМА

ЎзТВ I

17.30 «Барча даврлар ва халқлар санъати», «Овоз». Телефильмлар.
18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 «Бувижон, ўргатинг». Мультфильм.
18.15 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Сайловлар олдидан».
18.55 «Суянчиғим — шеърият». Шоира Зулфия Бобоеванинг ижоди ҳақида.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Ҳуррият шабадаси». Хоразм Халқ республикаси ташкил топганлигининг 70 йиллигига.
20.30 «Ахборот».
20.50 Музофот театрлари яккахонларининг концерти.
21.30 Москва. «Время».
22.00 Амалий давра суҳбати.
22.40 Ойбек. «Навоий». Кўп серияли телевизион видеофильм. 4-қисм.
23.55 Янгиликлар.
24.00 Кўрсатувлар программаси.

ЎзТВ II

19.00 «Қора камар сирини очмоқда» (рус тилида).
19.40 «Ўталмаган бурч». Бадиий фильм («Ленфильм»).

Тижорат видеоканали

21.00 «Ишбилармон кишилар». «Ўзбекгазстрой» тресги объектларида хўжалик ҳисоби шароитларида хўжаликни юритишнинг иқтисодий усулларини жорий этиш ҳақида (рус тилида).

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 «Хотира». Муқаддас Набиева.
23.00 «Саркаш дарё». Бадиий фильм. 3-серия (рус тилида).

МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Бегемот ва қуёш». Мультфильм.
9.15 «Биринчилардан бўлинг». Ҳужжатли фильм премьераси («Беларусьфильм»).
9.35 «Мўъжизалар майдони». Ҳаваскор цирк коллективларининг чиқиши.
10.25 «Инсон. Ер. Коинот».
11.25 «Илиқ нур». Телевизион ҳужжатли фильм. А. П. Чеховнинг Мелеховдаги адабий-мемориал музей-қўриқхонаси ҳақида.
12.15 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
13.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
13.30 «Олам кинокамера кўзгусида».

* * *

16.00 Яшил чироқ. «Ўзингизда гўзалликни уйғотинг».
16.40 «Индонезия бўйлаб». Кинопрограмма.
17.25 «Образ». Юқори синф ўқувчилари учун адабий ўйин.
18.55 «Коллаж» (реклама, эълонлар, ахборот).
19.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
19.30 «Фестиваль белгилари». Халқ ижодиёти III Бутуниттифоқ фестивали.
20.00 Шеърият лаҳзалари.
20.05 «Ўйинчоқ». Бадиий фильм (Франция).
21.30 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати.
22.00 Долзарб интервью.
22.10 «Бу бўлган... бўлганди...».
22.30 «Нигоҳ».
00.10 «Акцент». Авторлик қўшиқлари.

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.

Ўқув программаси

9.15 «Волошин акварелларн». Илмий-оммабоп фильм.
9.35, 10.35 Табиатшунослик. 2-синф. Қордаги излар.
9.55, 10.55 «Қиш кунида». Телевизион ҳужжатли фильм.
10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Тарих. 8-синф. Степан Разин бошчилигидаги деҳқонлар уруши.
12.05 Илмий-оммабоп фильмлар программаси: «Давр билан юзма-юз», «Таассурот».

*

13.05 «Кучук етаклаган хоним». Бадиий фильм.
14.30 «Бу ҳаммаси меники эмас». Ҳужжатли фильм премьераси (Литва киностудияси).
17.30 «Ўйинчоқлар сири». Мультфильм.
17.40 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Биз» видеоканали» (Красноярск).
18.40 Қримтатар халқ қўшиқларини С. Меметова куйлайди.
19.00 «Время». Янгиликлар телевизион хизмати (сурдо таржимаси билан).
19.30 «Планета». Халқаро программа. «Спираль». Ҳужжатли фильм премьераси.
20.35 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Сирли ғойиб бўлди». Мультфильм.
20.50 Фигурали учиш. Европа чемпионати. Хотин-қизлар. Ихтиёрий программа. Ленинграддан кўрсатилади.
21.50 «Мовий тоғлар ортида». Ҳужжатли фильм.
22.00 Спорт ҳамма учун.
22.15 Иттифоқдош республикалар студияларининг фильмлари. «Ўтмишдош», 1 ва 2-сериялар («Грузия-фильм). Премьера.

Р. — 03081. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1125. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12